

V^o-til-I^o flytning og personfleksion i alle tempora

1. Indledning: V^o-til-I^o flytning

Man¹ kan dele SVO-sprog (subjekt-verbal-objekt) op i to grupper hvad angår rækkefølgen af det finitte verbum og f.eks. et adverbial som forekommer mellem subjektet og verbets komplement: Enten kommer det finitte verbum efter adverbialet, som i engelsk², dansk, (moderne) færøsk³ (dagligsprog) og også i norsk og svensk, jf. (1), eller det finitte verbum kommer før adverbialet, som i islandsk, jiddisch⁴ og fransk, jf. (2).

¹ Jeg vil gerne sige mange tak for kommentarer, kritik, hjælp og bedømmelser til Cecilia Falk, Liliane Haegeman, Hubert Haider, Marvin Herzog, Anders Holmberg, Gunnar Hrafn Hrafnbjargarson, Kyle Johnson, Richard Kayne, Heðin Meitil, Christer Platzack, Eric Reuland, Luigi Rizzi, Ian Roberts, Ramona Römisch-Vikner, Rex Sprouse, Achim Stein, Sigrún Sveinsdóttir, Höskuldur Þráinsson, Trond Trosterud, Barbara Vance, Carl Vikner, Heike Zinsmeister, Bjarne Ørsnes og en anonym reviewer og også til tilhørerne på universiteterne i Venedig, Berlin, Reykjavík, Stuttgart, Lund, København, Washington DC (Georgetown), New Brunswick (Rutgers), Amherst (UMass), Philadelphia (UPenn) og New Haven (Yale) i 1995 og 1996. Denne artikel er en oversat og noget udvidet version af Vikner 1997. En tidligere version er Vikner 1995b. Afsnit 2 nedenfor er baseret på afsnit 5.1 i Vikner 1995a.

² I appendiks I omtales de særlige forhold som gør sig gældende i forbindelse med engelske hjælpeverber og modalverber.

³ Jeg vil gerne understrege at det jeg siger om færøsk muligvis kun gælder for det uformelle omgangssprog hos færingar født efter ca. 1960, jf. at f.eks. Barnes & Weihe (1994:215) siger at i alle indlejrede sætninger kan det finitte verbum forekomme enten til højre eller til venstre for sætningsadverbialet (jf. også diskussionen i Vikner 1995a:150). Undersøgelsen i Petersen et al. (1998:afsnit 6.4.1) giver ikke noget helt klart billede, men viser dog visse tendenser, både aldersmæssigt og geografisk: Det finitte verbum til venstre for sætningsadverbialet i indlejrede sætninger findes mest hos ældre færingar og/eller færingar fra Sandoy og Suðuroy.

⁴ Her følger jeg Diesings (1997) påstand om at Jiddisch er et SVO-sprog. Se dog også litteraturhenvisningerne i Diesing (1997) og i Vikner (1995a:68, note 5).

- (1) a. En. That John often eats tomatoes (surprises most people).
 b. Da. At Johan ofte spiser tomater (overrasker de fleste).
 c. Fæ. At Jón ofta etur tomatir (kemur óvart á tey flestu).
 d. Is. *Að Jón oft borðar tómata (kemur flestum á óvart).
 e. Ji. *Az Jonas oft est pomidorn (is a xidesh far alemen).
 f. Fr. *Que Jean souvent mange des tomates (surprend tout le monde).
- (2) a. En. *That John eats often tomatoes (surprises most people).
 b. Da. *At Johan spiser ofte tomater (overrasker de fleste).
 c. Fæ. *At Jón etur ofta tomatir (kemur óvart á tey flestu).
 d. Is. Að Jón borðar oft tómata (kemur flestum á óvart).
 e. Ji. Az Jonas est oft pomidorn (is a xidesh far alemen).
 f. Fr. Que Jean mange souvent des tomates (surprend tout le monde).

Flere eksempler på denne forskel⁵ findes bl.a. hos Rohrbacher (1994:30–67) og hos Vikner (1994:118–127, 1995a:132–151).

Det er ikke et spørgsmål om hovedsætningsordstilling er mulig eller ej i (1)/(2) selvom ordstillingen i (2b–e) ville være mulig i en

⁵ I de franske eksempler ovenfor står verbet i konjunktiv og ikke i indikativ. Dette er imidlertid irrelevant hvad det finitte verbs position angår (både i fransk eller i islandsk, de eneste to af de omtalte sprog som har en alment anvendt konjunktiv):

- (i) Fr. Jean ne croit pas ...
 Jean tror ikke ...
 a. ... que la lune soit vraiment fait de fromage.
 b. *... que la lune vraiment soit fait de fromage.
 ... at månen (er-KONJ) virkelig (er-KONJ) lavet af ost
- (ii) Fr. Jean croit ...
 Jean tror ...
 a. ... que la lune est vraiment fait de fromage.
 b. *... que la lune vraiment est fait de fromage.
 ... at månen (er-IND) virkelig (er-IND) lavet af ost
- (iii) Is. a. Jón segir að tunglið sé reyndar úr osti.
 b. *Jón segir að tunglið reyndar sé úr osti.
 Jón siger at månen (er-KONJ) virkelig (er-KONJ) af ost
- (iv) Is. a. Jón veit að tunglið er reyndar úr osti.
 b. *Jón veit að tunglið reyndar er úr osti.
 Jón ved at månen (er-IND) virkelig (er-IND) af ost
- (baseret på Þráinsson 1991:119 (175))

hovedsætning (idet dansk, færsk, islandsk og jiddisch er V2-sprog, se Vikner 1994:127, 1995a:42 og litteraturhenvisningerne deri). Det det drejer sig om her, er hvad rækkefølgen er mellem finit verbum og adverbial i de tilfælde hvor hovedsætningsordstilling (V2) ikke er mulig. Eksemplerne i (1) og (2), ledsætninger der fungerer som subjekt i en overordnet sætning, er nemlig valgt fordi de ikke tillader indlejrede hovedsætninger. Dette fremgår klart af at en hovedsætningsordstilling (V2) med objektet på førstepladsen er umulig i tilsvarende tilfælde i de samme sprog:

- (3) a. Da. *At tomater spiser Johan ofte (overrasker de fleste).
 b. Fæ. *At tomatir etur Jón ofta (kemur óvart á tey flestu).
 c. Is. *Að tómata borðar Jón oft (kemur flestum á óvart).

Indlejrede hovedsætninger som i (3) er derimod mulige i andre tilfælde (såkaldte „bridge verb contexts“ der i øvrigt også tillader indlejret V2 i f.eks. tysk, jf. Vikner 1994:133, 1995a:71 og litteraturhenvisningerne deri), f.eks. som komplement til verbet *sige/siga/segja/zogn*:

- (4) a. Da. (Hun siger) at tomater spiser Johan ofte.
 b. Fæ. (Hon sigur) at tomatir etur Jón ofta.
 c. Is. (Hún segir) að tómata borði Jón oft.
 d. Ji. (Zi zagt) az pomidorn est Jonas oft.

En „bridge verb“ kontekst er derfor mindre velegnet til at undersøge rækkefølgen af det finitte verbum og et medialt adverbial i sprog som dansk og færøsk fordi den tillader begge rækkefølger: verbum-adverbial fordi hovedsætningsordstilling (V2) er mulig, (5a,b), jf. (4a,b), og adverbial-verbum fordi bisætningsordstilling også er mulig, (6a,b).

- (5) a. Da. (Hun siger) at Johan spiser ofte tomater.
 b. Fæ. (Hon sigur) at Jón etur ofta tomatir.
 c. Is. (Hún segir) að Jón borði oft tómata.
 d. Ji. (Zi zagt) az Jonas est oft pomidorn.
- (6) a. Da. (Hun siger) at Johan ofte spiser tomater.
 b. Fæ. (Hon sigur) at Jón ofta etur tomatir.
 c. Is. *(Hún segir) að Jón oft borði tómata.
 d. Ji. *(Zi zagt) az Jonas oft est pomidorn.

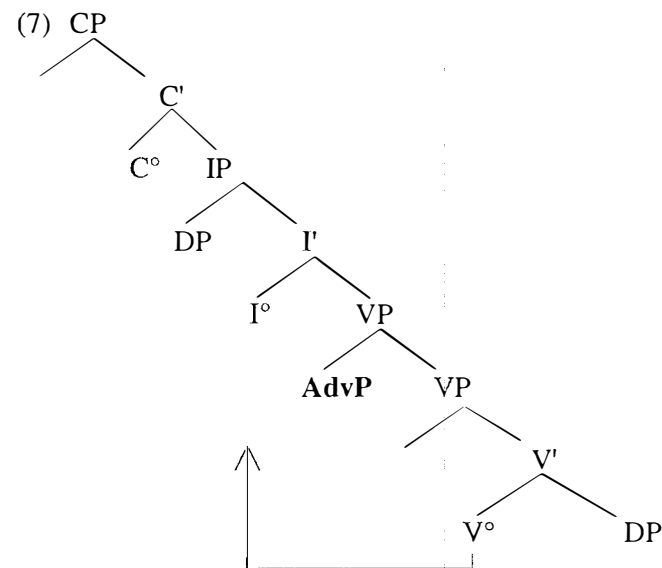
For sprog som islandsk og jiddisch er rækkefølgen mindre kontekstafhængig, her er adverbial før verbum nemlig udelukket både i bridge verb kontekster, (6c,d), og i andre kontekster, (1d,e).

Forskellen mellem verbum-adverbial og adverbial-verbum (i tilfælde hvor V2 ikke er mulig) er ofte blevet diskuteret, først og fremmest hos Emonds (1978) og Pollock (1989), men også hos mange andre, f.eks. Holmberg & Platzack (1988, 1990), Platzack & Holmberg (1989), Chomsky (1991), Roberts (1993), Rohrbacher (1994), Vikner (1995a) og forskellige artikler i Hornstein & Lightfoot (1994). I samtlige ovennævnte analyser, der alle først og fremmest beskæftiger sig med de germanske og de romanske sprog, bliver denne forskel anset for at hænge sammen med om det finitte verbum er flyttet ud af VP eller ej.⁶ I (1) forekommer det finitte verbum i sin basisposition, dvs. umiddelbart før et objekt eller et infinit verbum, hvorimod det finitte verbum i (2) har undergået en såkaldt V^o-til-I^o flytning, dvs. en flytning fra verbets basisposition til den position som antages at være basispositionen for de fleksionelle endelser. Denne flytning er illustreret i (7) hvor det mediale adverbial antages at være adjungeret til VP.

I denne artikel vil jeg ikke forsøge at karakterisere den position som verbet flytter til (og jeg vil heller ikke diskutere nærmere om I^o bør deles op i to forskellige elementer, Agr^o og Tns^o, jf. f.eks. Pollock 1989:383; Belletti 1990:27 eller Chomsky 1991:433). I stedet vil jeg fokusere på hvad der udløser denne flytning af det finitte verbum. Jeg vil følge et forslag først fremsat af Roberts (1985:46) og Kosmeijer (1986) som går ud på at forekomsten af V^o-til-I^o flytning i et sprog hænger sammen med om det finitte verbums kongruensfleksion er stærk eller ej,⁷ men jeg vil foreslå (i modsætning til de fleste andre

⁶ Schäufele (1995) argumenterer imod en sådan analyse idet han antager at der findes modeksempler fra italiensk, serbokroatisk og vedisk sanskrit. Imidlertid er der adskillige problemer med de alternative analyser af de tre sprog som Schäufele (1995:11–13) selv bemærker.

⁷ Der findes også andre forskelle med hensyn til verbalflytninger i forskellige germanske og romanske sprog som ikke ser ud til at have noget at gøre med kongruensfleksionens styrke: F.eks. participiets position i de forskellige romanske sprog (jf. f.eks. Belletti 1990, Cinque 1997:kap. 1–2 og litteraturhenvisningerne deri) eller

analyser, inklusive Vikner 1994:121, 1995a:136) at alle tempora er relevante, ikke kun præsens, og at det afgørende er om der findes personfleksion i alle tempora.

I afsnit 2 diskuterer jeg forskellige forslag til hvordan man kan formulere en forbindelse mellem kongruensfleksionens styrke og den obligatoriske flytning af det finitte verbum til I^o, og jeg konkluderer at det mest overbevisende forslag er Rohrbacher (1994). Hvor afsnit 2 gennemgår forskellige analyser som allerede findes i den lingvistiske litteratur, er de forskellige forslag i afsnit 3 forskellige stadier på vejen til den endelige alternative formulering af forbindelsen mellem kongruensfleksion og V^o-til-I^o flytning. Afsnit 4 behandler de forskellige diakrone konsekvenser af de to analyser, og afsnit 5 indeholder konklusionen.

infinitivens position i de germanske og romanske sprog (jf. f.eks. Johnson & Vikner 1994 og litteraturhenvisningerne deri).

2. Verbets kongruensfleksion

2.0 Oversigt over kongruensfleksionen i nogle germanske sprog

Lad os antage at der er en forbindelse mellem kongruensfleksionens „styrke“ og den obligatoriske flytning af det finitte verbum til I (dvs. til en position til venstre for et medialt sætningsadverbial) som oprindeligt foreslået af Roberts (1985) og Kosmeijer (1986).

Før en definition af „stærk“ kongruensfleksion kan fastlægges, er det nødvendigt at betragte bøjningsparadigmerne i de forskellige sprog:⁸

- (8) *høre*, infinitiv, imperativ, participier og præsens indikativ (el. modsvarende former):

	Engelsk	Dansk	Færøsk	Islandsk
Infinitiv	hear	høre	hoyra	heyra
Imperativ				
ental	hear	hør	hojr	heyr
flertal	hear	hør	hojr(ið)	heyrið
Participium				
presens	hearing	hørende	hoyrandi	heyrandi
perfektum	heard	hørt	hoyrt	heyrt
Præsens				
1. ental	I hear	jeg hører	eg hoyri	ég heyri
2. ental	you hear	du hører	tú hoyrir	þú heyrir
3. ental	he hears	han hører	hann hoyrir	hann heyrir
1. flertal	we hear	vi hører	vit hoyra	við heyrum
2. flertal	you hear	I hører	tit hoyra	þið heyrið
3. flertal	they hear	de hører	teir hoyra	þeir heyra
Forskellige „præs. ind.“ former	2 1	3 5		

⁸ *ju*. står for det hollandske pronomen *jullie*, og *ji*. for det frisiske pronomen *jimme* (begge er 2. person flertal). De franske former i ental og i 3. person flertal, *écoute*, *écoutes*, *écoute*, *écoutent* udtales alle ens: [e'kut].

	Hollandsk	Frisisk	Tysk	Jiddisch	Fransk
Infinitiv	horen	hearre(n)	hören	hern	écouter 'lytte'
Imperativ					
ental	hoor	hear	hör	her	écoute
flertal	horen	hear	hort	hert	écoutez
Participium					
presens	horend	hearrend	hörend	herndik	écoutant
perfektum	gehoord	heard	gehört	gehert	écouté
Præsens					
1. ental	ik hoor	ik hear	ich höre	ikh her	j' écoute
2. ental	je hoort	dū hearst	du hörst	du herst	tu écoutes
3. ental	hij hoort	hy heart	er hört	er hert	il écoute
1. flertal	we horen	wy hearre	wir hören	mir hern	nous écoutons
2. fltja	ju. horen	ju hearre	ihr hört	ir hert	vous écoutez
3. flertal	ze horen	hja hearre	sie hören	zey hern	ils écoutent
Forskellige „præs. ind.“ former	3	4	4	4	3 (1/3s=2s=3p)

Hollandsk, frisisk og tysk er kun taget med for at give en bedre oversigt over den morfologiske variation i de germanske sprog idet det er meget svært, for ikke at sige umuligt, at afgøre om disse tre SOV-sprog har V^o-til-I^o flytning (jf. f. eks. Haider 1993:58–66; Koopman 1995; Schwartz & Vikner 1996:46–50 og Vikner 1995a:152–157). Hvis den såkaldte „universal base hypothesis“ (jf. Haider 1993; Kayne 1994; Zwart 1993 og litteraturhenvisningerne deri) er korrekt, dvs. at også SOV-sprog har en underliggende SVO-struktur, så kan hollandsk, frisisk og tysk umuligt have V^o-til-I^o flytning hvilket ville være et problem for alle de analyser som bliver omtalt i denne artikel (i hvert fald hvad frisisk og tysk angår).

2.1 V^o-til-I^o flytning hvis der findes kongruensfleksion

Hvis der er en forbindelse mellem kongruensfleksionens „styrke“ og flytningen af det finitte verbum til I^o, så er den simpleste version af en

sådan hypotese vel den at der er V°-til-I° flytning hvis der overhovedet findes kongruensfleksion (dvs. hvis det finitte verbum kongruerer med subjektet i person og numerus), og kun i de tilfælde hvor der slet ikke findes kongruensfleksion, burde det være muligt at det finitte verbum forekommer i sin basisposition (til højre for et medialt sætningsadverbial). Denne simple hypotese er klart utilstrækkelig fordi den forudsiger at de eneste sprog som ikke har V°-til-I° flytning, er dem der ikke har nogen person/numerus-fleksion (dvs. dansk og også norsk og svensk). Imidlertid er der, som vist i (1) og (2) ovenfor, andre sprog uden V°-til-I° flytning end disse tre, nemlig også (bl. a.) engelsk og færøsk.⁹

2.2 V°-til-I° flytning hvis I° er stærk

Den næste logiske mulighed er at selve forekomsten af kongruensfleksion ikke er tilstrækkelig for at udløse V°-til-I° flytning, men at

⁹ Spørgsmålet er så hvor og hvordan et finit verbs stamme i engelsk og færøsk bliver forenet med sin kongruensfleksion (-s i engelsk 3. person ental, -i i færøsk 1. person ental, -(i)r i færøsk 2. og 3. person ental). Her er der i hvert fald to muligheder:

En mulighed er at kongruensfleksiverne har deres basisposition i I° og derefter flyttes ned til verbet i V°. Denne idé findes hos bl. a. Emonds (1976, 1978), Pollock (1989), Chomsky (1991), Rizzi (1990:22–24), og kommer oprindeligt fra „affix hopping“-analysen i Chomsky (1957).

En anden mulighed er at verbet allerede er flekteret når det bliver taget fra leksikonnet og indsat i den syntaktiske struktur. Dets kongruensfleksion bliver derefter kontrolleret af de forskellige funktionelle kerne-positioner („heads“) som det flyttes til eller igennem i løbet af deriveringen, uanset om denne flytning finder sted i S-strukturen (som f.eks. i fransk) eller i LF (som f.eks. i engelsk eller i færøsk). I så fald, siger Chomsky (1993:28), „er vi ikke længere nødt til at antage Emonds' og Pollocks forslag om at det er I som flyttes ned til V i sprog som engelsk. Verbet vil under alle omstændigheder have kongruensfleksion før „Spell-Out“ (dvs. allerede i D-strukturen og i S-strukturen [S.V.]), og kontrolproceduren („checking“) kan derfor finde sted på et hvilket som helst tidspunkt, også efter en LF-flytning. Sprog som fransk og engelsk vil således se ens ud i LF hvorimod en flytning af I ned til V i sprog som engelsk ville have resulteret i adjungeringsstrukturer som ville være meget forskellige fra strukturen i sprog som fransk“.

denne kongruensfleksion også skal være „stærk“. Med andre ord, den afgørende forskel er ikke om der er kongruensfleksion eller ej, men om der er et rigt eller fattigt kongruensfleksionssystem. Dette er foreslået i de første artikler der postulerede en forbindelse mellem kongruensfleksion og V°-til-I° flytning: for engelsk, Roberts (1985); for skandinavisk, Kosmeijer (1986), Holmberg & Platzack (1988, 1990) og Platzack (1988).

Det er ikke særligt interessant at foreslå at et „stærkt“ kongruensfleksionssystem (dvs. tilstedeværelsen af et relativt højt antal af distinktioner i det verbale bøjningsparadigme hvad person og numerus angår) er nødvendigt for at udløse V°-til-I° flytning, hvis vi ikke også prøver på at besvare spørgsmålet om nøjagtigt hvor mange distinktioner der skal til for at udgøre „et relativt højt antal“. Problemet her er at både fransk og færøsk har tre forskellige former i deres paradigme, men de to sprog er forskellige hvad V°-til-I° flytning angår: Fransk har V°-til-I° flytning, (moderne) færøsk (dagligsprog) har ikke V°-til-I° flytning.¹⁰

2.3 V°-til-I° flytning hvis der findes persondistinktioner

Platzack (1988:233), Platzack & Holmberg (1989:70) fremsætter et alternativ til „et relativt højt antal distinktioner“ idet de foreslår at V°-til-I° flytning bliver udløst af eksistensen af persondistinktioner. Denne idé er baseret på forskellen mellem den svenske dialekt älvdalsmålet (fra Dalarne i det vestlige Sverige) som har både numerus- og persondistinktioner, og den norske dialekt hallingmålet (fra det sydlige Norge) som har numerusdistinktioner men ingen persondistinktioner. De nedenstående bøjningsparadigmer er baseret på Levander (1909:62–63, 80, 84–88) (älvdalsmålet) og på Venås (1977:156, 164, 167, 177, 188) (hallingmålet):

¹⁰ At fransk kun har tre forskellige former er kun rigtigt så længe vi holder os til første konjugation. I anden og tredje konjugation er formen i 3. person flertal forskellig fra formen i ental: ental *finis/finit*, 3. person flertal *finissent* 'afslutter'; og ental *vends/vend*, 3. person flertal *vendent* 'sælger'. Disse bøjningsparadigmer har således fire forskellige former, en i ental og tre i flertal. Se endvidere fodnote 12.

(9) *høre*, infinitiv, imperativ, participier og præsens indikativ:

	Älvdalsmålet (Sverige)	Hallingmålet (Norge)
Infinitiv	höra	høyræ
Imperativ ental	höre	høyr
Imperativ flertal	hörir	høyr
Participium præsens	hörend	høyran
Participium perfektum	hört	høyr
Præsens		
1. ental	ig hörer	e høyre
2. ental	du hörer	du høyre
3. ental	an hörer	hann høyre
1. flertal	uir hörum	me høyræ
2. flertal	ir hörir	de høyræ
3. flertal	dier höra	dæi høyræ
Forskellige „præs. ind.“ former	4	2

Det er kun älv-dalsmålet¹¹ som har V°-til-I° flytning (negationen fungerer her ligesom et medialt sætningsadverbial som indikation for om V°-til-I° flytning har fundet sted):

¹¹ Rosenkvist (1994) observerer at i älv-dalsmålet nutildags (i modsætning til det stadium af älv-dalsmålet som Levander 1909 beskriver som er 80–90 år ældre) kan det finite verbum stå enten til højre eller til venstre for sætningsadverbial/negationen, så længe subjektet ikke bliver udeladt, på trods af at kongruensfleksionssystemet ikke har ændret sig i løbet af de sidste 100 år. Det bør dertil siges at Rosenkvist (1994) baserer sine iagttagelser på 14 sætninger med og 10 sætninger uden V°-til-I° flytning (og også at disse 24 sætninger er fordelt på 9 forskellige informanter med älv-dalsmålet som modersmål).

(10) Äd. Ba fo dye at ig uild int fy om.
bare fordi at jeg ville ikke følge ham
(fra Levander 1909:123, se også Platzack & Holmberg 1989:70)

Neg V°

(11) Hd... fisk, jammvært om støræls'n på o ikki va myky skrytæ tå
... fisk, selv om størælsen på dem ikke var meget prale af
(fra Venås 1977:243, se også Trosterud 1989:91 og Platzack & Holmberg 1989:70)

Imidlertid har denne hypotese det samme problem som den foregående (afsnit 2.2) idet det igen burde følge at færøsk og fransk begge har V°-til-I° flytning hvilket som sagt ikke passer på moderne færøsk dagligsprog. Hvis man så betragter bøjningsparadigmerne endnu engang, kan man ifølge Roberts (1993:267, (58)) ændre Platzack & Holmbergs forslag således at det afgørende er om der findes person-distinktioner i flertal (og at ental ikke er relevant), som Roberts formulerer det.

2.4 V°-til-I° flytning hvis der findes eksplicitte distinkte numerusendelser

Spørgsmålet er så hvorfor det er flertal og ikke ental der er afgørende (hvis det var person-distinktioner i ental og ikke i flertal der var relevante, ville man forudsige at færøsk, men ikke fransk, havde V°-til-I° flytning, lige det modsatte af hvad der faktisk er tilfældet).

For at undgå dette problem foreslår Roberts (1993:272, (65)) at V°-til-I° flytning bliver udløst af eksistensen af eksplicitte distinkte numerusendelser. I älv-dalsmålet er der distinkte bøjningsendelser i flertal, *-um*, *-ir*, og også en distinkt bøjningsendelse i ental, *-er*, hvilket er nok til at udløse V°-til-I° flytning. I hallingmålet derimod er der kun en distinkt bøjningsendelse i ental, *-e*, men ingen distinkte bøjningsendelser i flertal idet Roberts antager at flertalsformen overhovedet ikke har nogen bøjningsendelse fordi denne form er identisk med infinitiven.

Med denne formulering opnår man de korrekte forudsigelser, nemlig at islandsk, jiddisch og fransk (ligesom älvdalsmålet) har V^o-til-I^o flytning, og at engelsk, dansk, færøsk og også norsk og svensk (ligesom hallingmålet) derimod ikke har nogen V^o-til-I^o flytning.

Roberts (1993:335, note 11) forudsætter at der er distinkte bøjningsendelser i de underliggende former i ental i fransk (en antagelse som også findes bl.a. hos Schane 1968:69). Ellers ville fransk være ligesom hallingmålet og færøsk bortset fra at det ville være ental i stedet for flertal som udmærker sig ved manglen på bøjningsendelser.

I dansk, norsk og svensk er der distinkte bøjningsendelser, jf. at den danske præsensform, *hører*, er forskellig både fra infinitiv, *høre*, og imperativ, *hør*. Det ville dog være mere oplagt at analysere de distinkte bøjningsendelser i præsens i disse tre sprog som tempusendelser og ikke som kongruensendelser idet de er ens i alle tre personer i både ental og flertal. Historisk set (jf. afsnit 4.3 nedenfor) havde middeldansk et system som hallingmålets, dvs. en distinkt bøjningsendelse i ental, *-ær*, mens flertal var identisk med infinitiv, *-æ*. Da bøjningsendelsen i ental bredte sig til flertal (en proces der begyndte i det vestlige Danmark før 1400, og som formentlig var fuldendt i talesproget omkring 1600, Skautrup 1947:355, selvom de distinkte flertalsformer først forsvandt helt fra skriftsproget omkring 1900), mistede den sin betydning som markering af ental, og blev til en ren tempusmarkering.

Engelsk og færøsk er derimod næsten ligesom hallingmålet idet de har en distinkt bøjningsendelse i ental, engelsk *-s* (3sg), færøsk *-i* (1sg) og *-ir* (2sg, 3sg), men de ser ikke ud til at have distinkte bøjningsendelser i flertal. Roberts (1993) går ud fra at flertalsformerne i både engelsk og færøsk overhovedet ikke indeholder nogen bøjningsendelser idet de er identiske med f.eks. infinitiv.

Dette er faktisk ikke korrekt hvad færøsk angår som Rohrbacher (1994:100–102) påviser: Færøske verber fra andre konjugationer viser at flertalsformen ikke kan antages kun at bestå af verbets stamme. Selvom det er rigtigt at det verbum som Roberts (1993:267) omtaler, *kasta* 'kaste', har den samme form i præsens flertal, infinitiv og imperativ ental, stemmer dette ikke for verber fra andre konjugationer, f. eks. verbet i (8) ovenfor, *hoyra* 'høre'. Flertalsformen i præsens

hoyra består af mere end stammen idet imperativ ental er *hoyr*.¹² Det samme gælder for hallingmålet, også her viser imperativ ental, *høyr*, at flertalsformen i præsens *høyræ* består af mere end bare stammen. Dette betyder at Roberts' (1993:267) inddeling ville placere færøsk og hallingmålet i samme gruppe som älvdalsmålet og fransk idet alle fire har distinkte numerusendelser selvom det kun er de to sidstnævnte der har V^o-til-I^o flytning.

2.5 V^o-til-I^o flytning hvis og kun hvis 1. og 2. person er distinktivt markeret

Rohrbacher (1994:108, 118, 128) foreslår en alternativ formulering af forbindelsen mellem verbets kongruensfleksion og V^o-til-I^o flytning:¹³

¹² Efter min opfattelse kan man rette præcis den samme kritik mod Rohrbachers (1994:218) bemærkninger om det franske bøjningsparadigme som Rohrbacher (1994:100–102) retter mod Roberts (1993): Rohrbacher (1994:218) siger at 2. person flertal præsens, *parlez* '(I) taler', ikke adskiller sig fra infinitiven, *parler* '(at) tale'. Ligesom den omtalte synkretisme i færøsk er denne franske synkretisme også begrænset til den første konjugation (jf. også fodnote 10). I anden og tredje konjugation er der en klar forskel mellem infinitiv og 2. person flertal præsens: inf. *finir*, 2. flertal *finissez* 'afslutte'; og inf. *vendre*, 2. flertal *vendez* 'sælge'.

Bemærk at dette ikke nødvendigvis betyder at Rohrbacher (1994:218) ville være nødt til at ændre sin konklusion, nemlig at ingen fransk tempus markerer både 1. og 2. person distinktivt i ental og/eller flertal idet 1. person flertal ikke er distinktivt markeret hvis Rohrbacher har ret i sin antagelse af at *nous parlons* 'vi taler' er blevet afløst af *on parle* 'man taler'. Denne konklusion tvinger Rohrbacher (1994:219–224) til at gå ud fra at fransk er et nul-subjekts-sprog med subjekts-klitika hvilket er problematisk fordi der er en række forskelle mellem fransk og de sprog som normalt antages at være nul-subjekts-sprog med subjekts-klitika, f.eks. de norditalienske dialekter Trentino og Fiorentino, som diskuteret i Brandi & Cordin (1989). Denne konklusion er ikke nødvendig hvis man følger analysen i afsnit 3 nedenfor hvilket igen betyder at forskellen mellem fransk og de norditalienske dialekter ikke længere er problematisk: Ifølge den analyse som bliver foreslået nedenfor, har fransk „stærk“ fleksion og behøver derfor ikke at være et nul-subjekts-sprog.

¹³ Rohrbacher (1994:118, (48)) kræver også at [+ental] er distinktivt markeret i mindst én person i mindst én tempus. Så vidt jeg kan se er denne betingelse udelukkende teoretisk og ikke empirisk begrundet idet den ikke har nogen konsekvenser for de sprog han diskuterer.

(12) **Paradigme-verbalflytning korrelationen** (Rohrbacher 1994:108)

Et sprog har V^o-til-I^o flytning hvis og kun hvis 1. og 2. person begge er distinktivt markerede i mindst en numerus i mindst en tempus af de regelmæssige verber.

Rohrbacher definerer „distinktivt“ således at formerne i 1. og 2. person skal være forskellige fra hinanden, forskellige fra formen i 3. person og forskellige fra infinitiv.

Dette opfyldes af fransk præsens flertal, men ikke af færøsk præsens flertal hvor 1., 2. og 3. person er identiske med hinanden og med infinitiv og det opfyldes heller ikke af færøsk præsens ental hvor 2. og 3. person er ens. I islandsk og i älvdalsmålet opfyldes betingelsen af præsens flertal hvorimod det er 1. og 2. person præsens ental der er distinktivt markerede i jiddisch.

De forudsigelser som kan udledes af Rohrbachers version af hypotesen ser ud til at være empirisk korrekte (jf. dog afsnit 4.2 nedenfor og fodnote 12 ovenfor) hvilket også er grunden til at den bliver anvendt i Vikner (1995a:136). Ikke desto mindre er der mindst tre forskellige indvendinger: (a) hvorfor kun 1. og 2. men ikke 3. person? (b) definitionen af distinktivitet er ikke specielt intuitiv, og (c) det er temmelig mange elementer som barnet er nødt til at holde rede på under sprogtilegnelsen.

Den første indvending er at det ikke er intuitivt klart hvorfor 1. og 2. men ikke 3. person skal opfylde betingelserne for distinktivitet. Rohrbacher (1994:106) påpeger at resultatet ellers ville være forkerte forudsigelser for islandsk og älvdalsmålet hvor den relevante del af bøjningsparadigmet er præsens flertal, og hvor 3. person flertal præsens ikke er forskellig fra infinitiv. Med data fra mange forskellige sprog (tjekkisk, ungarsk, tyrkisk, yuma og hebræisk) underbygger Rohrbacher (1994:106–08) at det er 1. og 2. person som skal være markeret hvorimod 3. person ofte ikke bliver markeret, og Rohrbacher (1994:107) konkluderer at i modsætning til 1. og 2. person, skal 3. person ses „som mangel på person“, en idé som også findes hos Benveniste (1966:228).

Den anden og efter min mening mere alvorlige indvending er at selvom det måske er intuitivt klart hvorfor de „distinktive“ former (1.

og 2. person) skal være forskellige fra hinanden (og fra 3. person), er det mindre klart hvorfor de også skal være forskellige fra infinitiv når de ikke behøver at være forskellige fra nogen af de andre former i bøjningsparadigmet.

Ifølge Rohrbacher (1994:105–06) skal formerne i 1. og 2. person være forskellige fra infinitiv for at gøre det muligt at skelne mellem ældre nyengelsk (som ikke har V^o-til-I^o flytning, se afsnit 4.2 nedenfor) og jiddisch (som har V^o-til-I^o flytning) idet formerne i præsens ental er nærmest identiske i de to sprog, 1. person har overhovedet ingen bøjningsendelse. Forskellen mellem sprogene er at infinitiv i jiddisch har en endelse (dvs. infinitivformen er forskellig fra stammen) hvorimod infinitiv i ældre nyengelsk ikke har nogen endelse (dvs. infinitivformen er den samme som stammen ligesom i moderne engelsk). Hvis infinitiv indgår i definitionen af distinktivitet, er 1. person ental præsens kun distinktiv i jiddisch. Denne inddragelse af infinitiv fører så til udelukkelse af 3. person som nævnt ovenfor (for at få de rigtige forudsigelser for islandsk og älvdalsmålet).

Hvad angår spørgsmålet om hvorfor de „distinktive“ former ikke behøver at være forskellige fra nogen af de andre former i bøjningsparadigmet, er det igen 1. person ental præsens i jiddisch der spiller den afgørende rolle. Denne form, *ikh her* ‘jeg hører’, er identisk med imperativ ental *her!* ‘hør!’. Derfor ville denne form ikke være distinktivt markeret hvis betingelsen var forskel fra alle andre former i bøjningsparadigmet, og dermed ville jiddisch ikke opfylde betingelsen for V^o-til-I^o flytning hvilket er et uønsket resultat. Selvom inddragelsen af infinitiv (og udelukkelsen af f. eks. imperativ ental) således er empirisk velbegrundet, er den efter min mening ikke særlig godt motiveret konceptuelt idet imperativformer må være mindst ligeså hyppige i sprogtilegnende børns input som infinitivformer.¹⁴

¹⁴ Der findes et fænomen som måske kunne bruges som støtte for den antagelse der ligger i Rohrbachers analyse at infinitiv er mere grundlæggende eller mere relevant for barnet end f. eks. imperativ. Meget små børn bruger ofte infinitiv i stedet for finite former (det såkaldte rodinfinitiv — eller optionalinfinitiv — fænomen). Se Rizzi (1993), Wexler (1994), Jonas (1995) og litteraturhenvisningerne deri.

Der eksisterer faktisk en endnu strengere måde at anvende den ovenfor skitserede alternative definition af „distinktivitet“ som er alt for bogstavelig fordi ikke engang islandsk og fransk så burde have V^o-til-I^o flytning. I älvdalsmålet, islandsk og fransk er 2. person flertal præsens identisk med imperativ flertal: älvdalsmålet *hörir*, islandsk *heyri* og fransk *écoutez*. Her ville man blive tvunget til at antage at identitet mellem en imperativform og den tilsvarende 2. (i modsætning til 1.) person præsens er et paradigme-internt lån: älvdalsmålet, islandsk og fransk (og også jiddisch) har ikke nogen rigtig imperativ flertal, men i stedet anvender 2. person flertal præsens (jf. Zanuttini 1994:119 som skelner mellem suppletiv imperativ og ægte imperativ). Dette betyder at af alle de sprog der er blevet diskuteret ovenfor, er det kun færøsk som har en ægte imperativ flertal (som er afledt af en gammel 2. person flertal præsens, jf. den islandske form, Petersen et al. 1998:afsnit 3.7.3), og denne form er kun fakultativ, entalsformen kan også anvendes i flertal (Heðin Meitil, personlig meddelelse, Barnes & Weihe 1994:204).

Til slut den sidste af de tre indvendinger: Intuitivt forekommer det ikke særlig tiltrækkende at denne analyse forudsætter at et barn der er ved at tilegne sig sit modersmål, kan holde rede på et meget stort antal bøjningselementer og verbalformer for at kunne formulere og teste en række forskellige hypoteser om hvor stor en del af formerne der udgøres af stammen, og hvor stor en del der udgøres af bøjningsendelser. Imidlertid kan jeg ikke være alt for kritisk på dette punkt fordi den analyse jeg vil foreslå i afsnit 3 nedenfor, også kræver at barnet er i stand til udføre ret komplekse beregninger.

3. Tempusfleksion og kongruensfleksion

3.0 Oversigt over fleksionen

Af forskellige konceptuelle grunde ser det, som omtalt i det foregående afsnit (2.5), ud til at være ønskværdigt at revidere Rohrbachers (1994:109, 118, 128) version af hypotesen, også selvom der ikke er noget videre at udsætte på dens empiriske forudsigelser. I

de følgende afsnit vil jeg foreslå en ny version af hypotesen om forbindelsen mellem verbets kongruensfleksion og V^o-til-I^o flytning som er baseret på flere tempora end bare præsens.

Lad os derfor først betragte bøjningsparadigmerne for imperfektum (simpel datid) for alle de sprog der er blevet nævnt indtil nu.¹⁵

(13) *høre*, infinitiv og imperfektum indikativ (el. modsvarende former):

	Engelsk	Dansk	Halling-målet	Færøsk	Älvdals-målet	Islandsk
Infinitiv	hear	høre	høyræ	hoyra	höra	heyra
Imperfektum						
1. ental	hear-d	hør-te	høyr-dæ	hoyr-d-i	hör-d-e	heyr-ð-i
2. ental	hear-d	hør-te	høyr-dæ	hoyr-d-i	hör-d-e	heyr-ð-ir
3. ental	hear-d	hør-te	høyr-dæ	hoyr-d-i	hör-d-e	heyr-ð-i
1. flertal	hear-d	hør-te	høyr-dæ	hoyr-d-u	hör-d-um	heyr-ð-um
2. flertal	hear-d	hør-te	høyr-dæ	hoyr-d-u	hör-d-ir	heyr-ð-uð
3. flertal	hear-d	hør-te	høyr-dæ	hoyr-d-u	hör-d-e	heyr-ð-u
Forskellige „imperf. ind.“ former	1	1	1	2	3	5
		Hollandsk	Frisisk	Tysk	Jiddisch	Fransk
Infinitiv		horen	hearre(n)	hören	hern	écouter ‘lytte’
Imperfektum						
1. ental		hoor-d-e	hear-d-e	hör-t-e	—	écout-ais
2. ental		hoor-d-e	hear-d-est	hör-t-est	—	écout-ais
3. ental		hoor-d-e	hear-d-e	hör-t-e	—	écout-ait
1. flertal		hoor-d-en	hear-d-en	hör-t-en	—	écout-i-ons
2. flertal		hoor-d-en	hear-d-en	hör-t-et	—	écout-i-ez
3. flertal		hoor-d-en	hear-d-en	hör-t-en	—	écout-aient
Forskellige „imperf. ind.“ former	2		3	4	—	3 (1/2s=3s=3p)

¹⁵ Formerne i ental og i 3. person flertal i fransk, *écoutais*, *écoutais*, *écoutait*, *écoutaient* udtales alle ens: [eku'tɛ].

Selvom der er givet bøjningsparadigmer for alle sprogene, vil de ikke alle blive taget i betragtning i hvert af de følgende afsnit: færøsk bliver først inddraget i diskussionen i afsnit 3.2, og jiddisch først i afsnit 3.3. De tre SOV-sprog hollandsk, frisisk og tysk er kun taget med for at give en bedre oversigt over den morfologiske variation og vil ikke spille nogen rolle i det følgende.

Bemærk at diskussionen af tempora kun gælder de tempora som består af en bøjet form af hovedverbet (syntetisk realiseret tempus) og ikke dem hvor det finitte verbum er et hjælpeverbum (perifrastisk realiseret tempus). Jeg går således ud fra at imperfektum *hørte* er en relevant tempus, men at fremtidsformen *vil høre* ikke er en relevant tempus. En yderligere begrænsning som også udelukker nogle af de syntetisk realiserede tempora, vil blive diskuteret i afsnit 4.1 nedenfor.

3.1 V^o-til-I^o flytning hvis og kun hvis kongruens- og tempusfleksion forekommer samtidigt

Et første forsøg på en (re-)formulering af hypotesen om at V^o-til-I^o flytning bliver udløst af visse bøjningsmæssige egenskaber hos det finitte verbum som ikke kun fokuserer på kongruensfleksion men også på tempusfleksion kunne være at V^o-til-I^o flytning bliver udløst af tilstedeværelsen af både tempusfleksion og kongruensfleksion i den samme finitte verbalform.

Danske (og norske og svenske) verber har aldrig nogen kongruensfleksion uanset om de har tempusfleksion eller ej. Engelske finitte verber kan enten have tempusfleksion (i imperfektum) eller kongruensfleksion (i præsens), men aldrig begge dele på én gang (som iagttaget hos Johnson 1990), og dette gælder også finitte verber i hallingmålet. Älvdalsmålet, islandsk og fransk har på den anden side helt klart kongruensfleksion også i de former som indeholder tempusfleksion, jf. de følgende former i 1. person flertal imperfektum, älvdalsmålet (*uîr*) *hör-d-um*, islandsk (*við*) *heyr-ð-um*, fransk (*nous*) *écout-i-ons*.

Imidlertid er færøsk et problem for denne formulering fordi færøske imperfektumformer indeholder både tempusfleksion og kongruensfleksion, jf. f.eks. 1. person flertal imperfektum (*vit*) *hojr-d-u*.

3.2 V^o-til-I^o flytning hvis og kun hvis person- og tempusfleksion forekommer samtidigt

Selvom færøsk imperfektum har både tempusfleksion og kongruensfleksion, er kongruensfleksionen ret minimal. I imperfektum af de regelmæssige verber (de svage verber) er der kun numerusdistinktioner og ikke persondistinktioner: Der er kun én form i ental, *hojrði*, og en anden i flertal, *hojrðu*.

Ved første øjekast ser dette ikke ud til at holde stik for de stærke (uregelmæssige) verber hvor ikke alene tempus (via en ændring i stamvokalen) og numerus er markerede men også person idet 2. person ental er anderledes end alle de andre former: 1./3. person ental *tók*, 2. person ental *tókst*, 1./2./3. person flertal *tóku*. Imidlertid bliver bøjningsendelsen i 2. person ental imperfektum, *-st*, ofte ikke udtalt,¹⁶ Lockwood (1955:81) og Haugen (1982:140), således at alle tre former i ental er ens og således at den eneste form for distinktion i imperfektum er en numerusdistinktion.

Denne iagttagelse fører direkte til spørgsmålet om hvilke verber der er relevante: kun svage verber eller både svage og stærke verber? skal modalverber og hjælpeverber også inddrages? Jeg vil følge Rohrbacher (1994:108), citeret i (12) ovenfor, som kun indtager de regelmæssige verber hvilket jeg fortolker som de produktive bøjningsparadigmer, dvs. de paradigmer som nye verber bliver bøjet efter (de „svage verber“ i de germanske sprog). Jeg vil alligevel angive hvor der ville være forskelle eller næsten-forskelle (som i det foregående afsnit) hvis også stærke verber blev taget i betragtning hvorimod jeg tager det for givet at paradigmerne for modalverber og hjælpeverber er irrelevante (f.eks. i engelsk opfører modalverber og hjælpeverber sig anderledes end andre verber, jf. appendiks I).

Hvis vi vender tilbage til bøjningsparadigmet i færøsk, kan man nu revidere formuleringen som følger: V^o-til-I^o flytning findes kun i

¹⁶ Heðin Meitil (personlig meddelelse) og Petersen et al (1998:afsnit 6.3.3) mener at udeladelsen af endelsen i 2. person ental er typisk for dialekterne fra Sandoy og Suðuroy.

sprog hvor personfleksion (i modsætning til numerusfleksion) kan forekomme i samme verbalform som tempusfleksion, dvs. uden for præsens. Dette er faktisk parallelt til forslaget hos Holmberg & Platzack (1990:70), jf. afsnit 2.3 ovenfor, bortset fra at det her er anvendt på former med tempusfleksion generelt og ikke bare i præsens (hvor der ikke er nogen tempusfleksion).

Hvordan kan det være at tempus og person spiller en rolle, men ikke numerus? Tempus og person er kun fleksionskategorier i verbalsystemet (konjugation) hvorimod numerus er en fleksionskategori både i nominalsystemet (deklinations) og i verbalsystemet. Jeg går her ud fra at person ikke er en fleksionskategori i pronominalsystemet: Hvor (*they*) *hear* '(de) hører' og (*she*) *hears* '(hun) hører' er flekterede former af det samme element, er *I* 'jeg', *you* 'du' eller *she* 'hun' forskellige elementer (i modsætning til *I* 'jeg' og *me* 'mig' der også er flekterede former af det samme element).

Der er dog stadig mindst ét sprog som er problematisk: Jiddisch har V°-til-I° flytning selvom tempusfleksion og kongruensfleksion aldrig forekommer i den samme verbalform idet jiddisch ikke har nogen tempusfleksion med bundne morfemer. Tempus markeres kun med hjælpeverber, dvs. tempus er aldrig en bøjningsendelse.

3.3 V°-til-I° flytning hvis og kun hvis tempusfleksion ikke forekommer uden personfleksion

I jiddisch bliver forskellen mellem forskellige tempora udelukkende signaleret med hjælpeverber (perifrastisk), jf. f.eks. Weissberg (1988:135), i modsætning til alle de andre omtalte sprog der anvender både bundne morfemer (f.eks. i imperfektum) og hjælpeverber (f.eks. i perfektum). I jiddisch er der således ingen distinktion mellem imperfektum og perfektum, begge realiseres ligesom perfektum i alle de andre sprog (forskellen kan f.eks. markeres ved hjælp af adverbiet *shoyen* 'allerede'), og pluskvamperfektum realiseres ved hjælp af to hjælpeverber („dobbeltsammensat tempus“):

- (14) Ji. a. Jonas hert dos lid.
 Jonas hører sangen
 b. Jonas hot gehert dos lid.
 Jonas har hørt sangen (= 'Jonas hørte sangen.' / 'Jonas har hørt sangen.')
 c. Jonas hot gehat gehert dos lid.
 Jonas har haft hørt sangen (= 'Jonas havde hørt sangen.')

Situationen er den samme i afrikaans og i alle sydlige dialekter af tysk (som ikke er relevante i denne forbindelse idet de alle er SOV-sprog). Desuden er det kun i standard jiddisch at ingen verber har en (usammensat) imperfektumsform. I afrikaans (Donaldson 1993:222), i de sydtyske dialekter (König 1985:159; Fox 1990:188–189) og i visse dialekter af jiddisch (Marvin Herzog, personlig meddelelse) er der en lille gruppe af verber der har en (usammensat) imperfektumsform.

V°-til-I° flytning findes således ikke alene i sprog hvor tempusfleksion og kongruensfleksion forekommer i den samme verbalform (älvdalsmålet, islandsk og fransk), men også i mindst ét sprog der ikke har nogen tempusfleksion overhovedet, nemlig jiddisch.

3.4 V°-til-I° flytning hvis og kun hvis personfleksion findes i alle tempora

Baseret på to forskellige iagttagelser, nemlig

- (15)a. Jiddisch har ingen tempusfleksion
 b. I sin eneste tempus (præsens) har jiddisch klare persondistinktioner

kan to forskellige formuleringer af forbindelsen mellem V°-til-I° flytning og det finitte verbs fleksionsegenskaber nu opstilles:

- (16) Et SVO-sprog har V°-til-I° flytning hvis og kun hvis...
 a. ... tempusfleksion aldrig forekommer uden personfleksion
 b. ... personfleksion findes i alle tempora.

Et argument imod formuleringen i (16a) er at det ville være irrelevant at jiddisch har personfleksion i præsens (dvs. i den eneste tem-

pus) idet man ville forvente at selv sprog uden personfleksion ville have V°-til-I° flytning, så længe de ikke har nogen tempusfleksion. Jeg bryder mig ikke om denne forudsigtelse selvom den muligvis ikke kan afprøves: Det nærmeste vi kan komme er afrikaans (som hverken har personfleksion eller tempusfleksion af den relevante slags, dvs. med bundne morfemer), men afrikaans er et SOV-sprog og man kan derfor ikke direkte afgøre om det har V°-til-I° flytning.

På den anden side, hvis vi holder os til formuleringen i (16b), så er årsagen til V°-til-I° flytningen i jiddisch at der er persondistinktioner i alle tempora (dvs. i den eneste tempus, præsens) hvorimod vi ikke ville forvente at en hypotetisk SVO-version af afrikaans eller en hypotetisk tempus-løs version af dansk ville have V°-til-I° flytning.

Endnu et argument imod formuleringen i (16a) er at yderligere antagelser ville være nødvendige for at forklare hvorfor børn ikke tager f.eks. islandsk *tók* (1./3. person ental imperfektum af *taka* 'tage' hvor tempusfleksionen består af en ændring i stamvokalen og hvor personfleksion og numerusfleksion mangler) som tegn på at islandsk ikke har V°-til-I° flytning idet *tók* er en form med tempusfleksion og uden personfleksion. Med formuleringen i (16b) kunne man umuligt tolke imperfektumsformerne af *taka* (*tók*, *tók-st*, *tók*, *tók-um*, *tók-u*, *tók-u*) på denne måde. Derudover findes former som *tók* kun i de stærke verber (jf. de svage verbers bøjningsparadigme i (13) ovenfor), og derfor er de muligvis slet ikke relevante, jf. afsnit 3.2 ovenfor.

Dette argument gælder til gengæld for fransk fordi former med de ovennævnte egenskaber findes i alle konjugationer: I f.eks. 1. person ental imperfektum (*j'*) *écout-ais* [eku'tɛ] '(jeg) lyttede' er der kun ét bøjningsmorfem, og spørgsmålet er om dette er tempusfleksion eller personfleksion. Når man sammenligner imperfektumsformen med præsensformen (*j'*) *écoute* [e'kut] '(jeg) lytter', ser det ud som om ingen af de to former har personfleksion og som om endelsen i imperfektum er tempusfleksion (og som om person- og numerusfleksion er markeret ved manglen på person- og numerusendelser). I så fald ville formuleringen i (16a) nødvendiggøre yderligere antagelser for at forklare hvorfor børn ikke tager sådanne former med tempusfleksion og uden personfleksion som tegn på at fransk ikke har V°-til-I° flytning.

Med formuleringen i (16b) på den anden side opstår dette problem ikke idet personfleksion findes i fransk imperfektum selvom det ikke udtrykkes i alle formerne (se bøjningsparadigmet i (13) ovenfor).

Konklusionen er altså at den mest hensigtsmæssige af de forskellige formuleringer diskuteret i afsnit 3 (som alle tager både tempus- og kongruensfleksion i betragtning) er den i (16b).

4. Den sproghistoriske udvikling: svækkelsen af kongruensfleksionen og tabet af V°-til-I° flytning

I dette afsnit vil de to forskellige analyser fra afsnit 2.5 (dvs. Rohrbacher 1994) og fra afsnit 3.4 blive betragtet ud fra en sproghistorisk synsvinkel. Afsnit 4.1 drejer sig om hvilke tempora der er relevante for analyserne, og de følgende afsnit handler om de tre sprog hvor der findes en hel del data overleveret i forbindelse med tabet af V°-til-I° flytning: engelsk i afsnit 4.2, dansk i 4.3 og svensk i 4.4. Mindst tre sprog mere (færøsk, hallingmålet og norsk) har mistet V°-til-I° flytning, men de bliver ikke omtalt nedenfor fordi man (eller i hvert fald jeg) ikke ved nok om dette tab eller om den inflydelse som administrationssproget (dansk i alle tre tilfælde) udøvede i den periode hvor tabet skete.

4.1 De to hypoteser og en begrænsning af antallet af tempora

Som omtalt i afsnit 2.5 foreslår Rohrbacher (1994) formuleringen i (17) hvorimod jeg nåede frem til en alternativ formulering i afsnit 3.4 som er vist i (18):

- (17) Et sprog har V°-til-I° flytning hvis og kun hvis 1. og 2. person begge er distinktivt markerede i mindst én numerus i mindst én tempus af de regelmæssige verber (Rohrbacher 1994:108).
- (18) Et SVO-sprog har V°-til-I° flytning hvis og kun hvis personfleksion findes i alle tempora (Afsnit 3.4 ovenfor).

Hvor Rohrbachers analyse altså stiller spørgsmålet „Er der en tempus hvor 1. og 2. person er distinktivt markeret i ental og/eller i flertal?“, stiller min analyse spørgsmålet „Er der personfleksion i alle tempora?“. I begge tilfælde betyder et positivt svar at det pågældende sprog også har V^o-til-I^o flytning.

Et spørgsmål som ikke er blevet stillet direkte indtil nu er om alle tempora er relevante for (17) og (18), og hvis ikke, hvilke der er relevante. Som tidligere sagt bliver kun de regelmæssige (svage) verber taget i betragtning (jf. afsnit 3.2), men ingen tilsvarende restriktioner er blevet indført med hensyn til de forskellige tempora af de svage verber. For de sprog som er blevet diskuteret indtil nu har dette ikke været nødvendigt, men når den sproghistoriske udvikling inddrages i overvejelserne bliver det nødvendigt for analysen i (18) at ignorere visse tempora: I engelsk forsvinder persondistinktionerne i præsens konjunktiv og imperfektum konjunktiv allerede i oldengelsk (1./2./3. person ental præsens *hīere*, 1./2./3. person flertal *hīeren*, fra *hīeran* ‘høre’, jf. bl. a. Mitchell & Robinson 1986:46, 48)¹⁷ selvom V^o-til-I^o flytning ikke forsvinder før cirka 500 år senere (se afsnit 4.2 nedenfor). Hvad Rohrbachers analyse angår, (17), er dette ikke noget problem idet det kun er den tempus med mest kongruensfleksion som er relevant, og det ser ud til altid at være præsens indikativ. For analysen i (18) er alle tempora relevante.

Jeg vil derfor kun betragte „centrale“ tempora (og som diskuteret i afsnit 3.3. ovenfor kun i det omfang disse realiseres syntetisk og ikke perifrastisk) og ignorere f.eks. konjunktiv. Den konceptuelle berettigelse er at det formentlig kun er disse centrale tempora som barnet har tilegnet sig (eller overhovedet stiftet bekendtskab med) på det tidspunkt hvor ordstillingen bliver fastlagt hvorimod de andre tempo-

¹⁷ Kyle Johnson (personlig meddelelse) påpeger at man også kunne sige at præsens indikativ og præsens konjunktiv regnes for en tempus hvad (17) og (18) angår. Imidlertid fører dette, som Johnson også påpeger, til den forudsigelse at et sprog kan beholde V^o-til-I^o flytning selv når personfleksion er gået tabt i indikativ, så længe den stadig findes i konjunktiv. Dette er alt andet end intuitivt plausibelt selvom det ikke nødvendigvis er empirisk falsk idet ingen af de relevante sprog ser ud til at have flere fleksionsdistinktioner i konjunktiv end i indikativ. Dette problem opstår ikke i forbindelse med min formulering ovenfor.

ra først optræder langt senere. Derudover ville det ikke overraske mig hvis barnet er nødt til at lære konjunktiv og andre tempora af samme type i stedet for automatisk at tilegne sig dem, jf. de mange henvisninger i litteraturen til tempora der kun forekommer i skriftsproget, f.eks. konjunktiv i færøsk (Lockwood 1955:137; Petersen et al. 1998:afsnit 3.7.3) eller „passé simple“ og konjunktiv imperfektum i fransk (Confais 1978:14–15; Pedersen et al. 1980:335; Rougerie 1966:404 og mange andre).

Sammenfattende kan man sige at de tempora der tæller for (18) (og (17)) er de syntetisk realiserede tempora af de regelmæssige (svage) verber som barnet tilegner sig automatisk snarere end lærer, dvs. formentlig kun præsens, imperfektum og i fransk også futurum.

4.2 Udviklingen i engelsk

V^o-til-I^o flytning antages at være forsvundet i engelsk enten i første halvdel af 1500-tallet (Rohrbacher 1994:162, baseret på Ellegård 1953 og Kroch 1989:222–228) eller omkring 1575 (Roberts 1993:249, 302; Watanabe 1994:158, baseret på en anden interpretation af Ellegård 1953 og Kroch 1989:223–224). De følgende to eksempler er typiske for situationen før og efter tabet af V^o-til-I^o flytning:

I^o Adv

- (19) En. The Turkes [...] made anone redy a grete ordonnaunce.
Tyrkerne gjorde straks parat et stort antal våben

(1482, Kaye: *The Delectable Newesse of the Glorious Victorie of the Rhodyans agaynste the Turks*, fra Gray 1985:23, l. 1–2, også citeret i Roberts 1993:253, (30b))

Adv Adv V^o

- (20) En. We immediately by our senses perceive in Fire its Heat
vi umiddelbart med vore sanser opfatter i ild dens varme

(1690, John Locke: *An essay concerning humane understanding*, fra artiklen *immediately*, OED:682)

Ifølge Schäufele (1994:11–15) findes V^o-til-I^o flytning relativt ofte i tekster helt frem til slutningen af 1600-tallet hvilket får Schäufele

til at sætte spørgsmålstegn ved hypotesen om at V^o-til-I^o flytning bliver udløst af visse bøjningsmæssige egenskaber hos det finitte verbum.

Med hensyn til tabet af V^o-til-I^o flytning ser der ikke ud til at være nogen grund til at antage en forskel mellem nordlige og sydlige dialekter.¹⁸ Derimod er der en tydelig forskel mellem kongruensfleksionssystemet i det sydlige England (inklusive Midlands) og kongruensfleksionssystemet i det nordlige England og i Skotland.

Vi begynder med udviklingen i kongruensfleksionssystemet i det sydlige England og de forudsigelser som kan udledes af Rohrbachers analyse, jf. (17). I (21) vises bøjningsparadigmerne for yngre middelengelsk og ældre nyengelsk (baseret på Pinsker 1959:178; O'Neil 1978:265; Davis 1985:495–97; Roberts 1993:257; Strang 1970:201; Görlach 1991:85, 88; Schäufele 1994:4 og artiklen *hear* i OED, s. 56):

(21) *høre*, bøjningen i yngre middelengelsk og ældre nyengelsk:

	Yngre middelengelsk (1300– & 1400 tallet)			Ældre nyengelsk (1500-tallet)		
Infinitiv	here(n)			hear(en)		
Imperativ ental						
Imperativ flertal	her(e)			hear		
Participium præsens	heringe			hearing		
Participium perfectum	herd			heard		
Finit	Præsens	Imperf.		Præsens	Imperf.	
1. ental	I here	herde		I hear	heard	
2. ental	thou herest	herdest		thou hearst	heardst	
3. ental	he hereth	herde		he heareth	heard	
1. ental	we here(n)	herde(n)		we hear(en)	heard(en)	
2. ental	ye here(n)	herde(n)		ye hear(en)	heard(en)	
3. ental	thei here(n)	herde(n)		they hear(en)	heard(en)	
Forskellige finitte former	4	3		3	2	

¹⁸ Jf. Roberts (1993:266) hvad de nordlige dialekter angår (de nordlige eksempler med V^o-til-I^o flytning fra 1400-tallet som Roberts citerer, er desværre ikke prosa men

Ud fra Rohrbachers (1994:105, 148) synspunkt er 1. og 2. person begge distinktivt markeret i ental præsens i middelengelsk hvorimod 1. person ikke er distinktivt markeret i ældre nyengelsk idet 1. person ental præsens er identisk med infinitiv (jf. afsnit 2.5).¹⁹

Hvis Roberts (1993:302) har ret både i at V^o-til-I^o flytning forsvandt i engelsk „omkring 1575“ og i at det tidlige nyengelske kongruensfleksionssystem havde afløst det yngre middelengelske system allerede „tidligt i det 16. århundrede“, så der en afstand på „over et halvt århundrede“ mellem hvornår man ifølge Rohrbachers analyse ville forvente tabet af V^o-til-I^o flytning og hvornår det faktisk finder sted. Som Watanabe (1994:158) bemærker, er denne afstand specielt interessant når man sammenligner med svensk hvor en sådan afstand ikke forekommer (jf. afsnit 4.4). Roberts (1993:302–3) foreslår at positivt deklarativt *do* 'gøre' på en eller anden måde fungerer som en „funktionel erstatning“ for stærk fleksion som udlser af V^o-til-I^o flyt-

poesi, men ifølge Görlach 1991:18 er den ældste overleverede prosa i de nordlige dialekter fra 1500-tallet). Statistiske undersøgelser som Ellegård (1953) og Kroch (1989) skelner ikke mellem nordlige og sydlige dialekter.

¹⁹ Det er afgørende for Rohrbacher (1994:105, 147) at den yngre middelengelske infinitiv ender på *-en* (*to heren* 'at høre') og dermed adskiller sig fra 1. person ental præsens (*I here* 'jeg hører'), ellers ville hans analyse nemlig forudsige at V^o-til-I^o flytning ville forsvinde allerede i yngre middelengelsk. Imidlertid eksisterede der allerede i 1300-tallet og også senere en alternativ infinitivform uden denne endelse (*to here* 'at høre') som dermed var identisk med 1. person ental præsens, jf. Davis (1985:495) og Wyld (1927:262).

Spørgsmålet er om det er nødvendigt for en distinktiv form (som *I here* 'jeg hører') at være forskellig fra kun en af de mulige infinitivformer (e.g. *to heren* 'at høre') eller fra alle infinitivformer (dvs. både fra *to heren* og fra *to here*). Det forekommer mig mere plausibelt at distinktivitet kræver at formen er forskellig fra alle infinitivformer, og i så fald udgør ovenstående et problem for Rohrbachers analyse.

Endvidere, hvis en forskel fra én infinitivform er nok, så burde Rohrbachers analyse forudsige at V^o-til-I^o flytning heller ikke ville være forsvundet i ældre nyengelsk idet ældre nyengelsk også har to alternative infinitivformer (både *to hear* og *to hearen*, begge 'at høre') hvor en af dem (ganske vist den mindre udbredte form) er forskellig fra 1. person ental præsens (*I hear* 'jeg hører'), jf. Görlach (1991:88) og Strang (1970:201).

ning, og derfor forsvinder V°-til-I° flytning først når denne type af *do* forsvinder igen hvilket sker i slutningen af 1500-tallet.

Watanabe (1994:170, note 21) kritiserer nogle af de svage punkter i Roberts' forklaring og foreslår en alternativ forklaring (baseret på sætningsstrukturen fra Chomsky 1991 og grad-0 lærbarheds-restriktionen („degree-0 learnability restriction“) fra Lightfoot 1989, 1991) som kæder denne forsinkelse sammen med en forskel m. h. t. V2, således at engelsk (som ikke er et V2-sprog) kan have en sådan afstand hvorimod svensk (som er et V2-sprog) ikke kan. Den V°-til-I° flytning man ser i middelsvensk og i engelsk før 1500 er flytning til Agr°, men den flytning man ser i engelsk 1500–1575 er kun flytning til Tns°, en forskel som reflekteres i stigningen af omskrivninger med *do* i denne periode: Hvis det finitte verbum skal flytte til Agr°, er flytningen af verbet forbundet med færre „omkostninger“ (og derfor obligatorisk) end en omskriving med *do* hvorimod hvis det finitte verbum skal flytte til Tns°, så er omskriving med *do* forbundet med færre „omkostninger“ (og derfor obligatorisk) end en flytning af verbet, ifølge Watanabe (1994:164).

Watanabes analyse forudsætter imidlertid følgende ikke særlig intuitive antagelser: Selvom rækkefølgen *does never hear* 'gør aldrig høre' er et resultat af at Tns° er „stærk“ (i modsætning til rækkefølgen *hears never* 'hører aldrig' som er resultatet af at Agr° er stærk), har et barn som er ved at tilegne sig sit modersmål, ifølge Watanabe ikke adgang til denne viden. I stedet siger Watanabe (1994:169) at det eneste som barnet kan fortolke som tegn på at Tns° er stærk er rækkefølgen *hears never* (som kun kan opstå hvis det er Agr° der er stærk!) og ikke *does never hear* (og det eneste som lader barnet konkludere at Agr° er stærk, er en stærk kongruensfleksion). Derfor er der kun én generation som vil få den opfattelse at det er Tns° der er stærk, nemlig den generation som får sit input fra en ældre generation med stærk Agr° (dvs. en generation som siger *hears never*). Den følgende generation får et input hvor Agr° er svag og Tns° stærk, dvs. *does never hear*, hvilket er nok til at vise en lingvist at Tns° er stærk, men dette er altså ikke en mulighed for barnet, og idet Agr° er svag (på grund af en svag kongruensfleksion) forsvinder flytningen af det finitte verbum (resultatet bliver *never hears* hvor både Agr° og Tns° er svage).

Jeg vil tage to andre alternativer i betragtning selvom de muligvis begge udgør det Watanabe (1994:158) kalder en „trivialisering af problemet“. En mulighed er at tidspunkterne ikke ligger så langt fra hinanden som Roberts (1993:302) og Watanabe (1994:158) mener: Det er ikke helt klart at de ændringer i kongruensfleksionssystemet som Rohrbachers analyse forudsætter, ikke skete noget senere (Strang 1970:201 daterer dem til omkring 1550), og desuden, som tidligere nævnt, er det heller ikke helt klart at de syntaktiske ændringer ikke indtraf noget tidligere (se Rohrbachers 1994:162 fortolkning af Ellegård 1953 og Kroch 1989:222–228). Det andet alternativ er at „en mere hensigtsmæssig formulering af stærk kongruensfleksion kan findes“ (jf. Watanabe 1994:158), og jeg vil her argumentere for at det netop er det der er sket i de foregående afsnit af denne artikel.

Lad os nu betragte udviklingen i kongruensfleksionssystemet i det sydlige England sammen med de forudsigelser som kan udledes af min analyse som foreslået i afsnit 3.4, (18). Hvad præsens i ældre nyengelsk angår, er det klart at denne tempus ikke mangler personfleksion i alle seks former. Hvad imperfektum i ældre nyengelsk angår, så er bøjningsendelsen i 2. person ental, *-st*, den sidste til at forsvinde. Ifølge Barber (1976:237) og Görlach (1991:88) forsvinder den ikke før i løbet af 1600-tallet (samtidig med pronominet i 2. person ental, *thou* 'du'), hvilket helt klart er senere end forventet, uanset hvilken af de to dateringer af de syntaktiske ændringer der er den rigtige. En anden og tidligere datering af hvornår bøjningsendelsen i 2. person ental, *-st*, forsvinder findes hos Pyles (1964:205): ældre nyengelsk imperfektum „havde ingen personfleksion bortset fra 2. person ental *-(e)st* som begyndte at forsvinde i det 16. århundrede“ og hos Strang (1970:203): I 1570 „var der, ligesom nutildeags, så godt som ingen distinktioner hvad angår person, numerus eller modus i imperfektum af de regelmæssige verber“, jf. også at færøske stærke verber, som omtalt i afsnit 3.2, bliver skrevet med endelsen *-st* i 2. person ental imperfektum uden at denne bøjningsendelse bliver udtalt. Hvis vi følger Pyles (1964:205) og Strang (1970:203) med hensyn til kongruensfleksionssystemet og Roberts (1993:302) og Watanabe (1994:158) med hensyn til de syntaktiske ændringer, så giver den

analyse som blev foreslået i afsnit 3.4, præcis de rigtige forudsigelser, nemlig at V^o-til-I^o flytning burde være forsvundet i anden halvdel af 1500-tallet.

Med andre ord, på grund af problemerne i forbindelse med dateringen af de syntaktiske ændringer kan man hverken argumentere imod Rohrbachers analyse eller imod min analyse (fra afsnit 3.4) hvad udviklingen i engelsk (fra det sydlige England) angår (men, som omtalt i fodnote 19 ovenfor, har Rohrbachers analyse problemer i forbindelse med den præcise form af infinitiven).

Til sidst kommer vi til udviklingen i kongruensfleksionsystemet i det nordlige England og i Skotland (baseret på O'Neil 1978:265; Pinsker 1959:178; Schäufele 1994:4):

- (22) *høre*, infinitiv, imperativ, participier og præsens og imperfektum indikativ:

Nordligt yngre middelengelsk
(1300 & 1400-tallet)

Infinitiv	her(e(n))		
Imperativ ental	her(e)		
Imperativ flertal	heres		
Participium præsens	herande		
Participium perfektum	herd		
Finit	Præsens	Imperfektum	
1. ental	I	her(e)	herde
2. ental	thou	heres	herdest
3. ental	he	heres	herde
1. flertal	we	heres	herde(n)
2. flertal	ye	heres	herde(n)
3. flertal	thei	heres	herde(n)
Forskellige finitte former	2	2	

På grund af manglen på distinktioner i bøjningsparadigmet for præsens i nordligt yngre middelengelsk er forudsigelsen for Rohrbachers (1994:162–64) analyse, jf. også (17), forskellig fra forudsigelsen for sydligt yngre middelengelsk som blev diskuteret ovenfor. Forudsigelsen er at i det nordlige England og i Skotland burde V^o-til-I^o flytning være forsvundet allerede i yngre middelengelsk (der er ingen numerus i nogen tempus hvor både 1. og 2. person er forskellig fra 3. person). Det vil sige at nordligt engelsk burde være cirka hundrede år forud for andre varianter af engelsk hvad tabet af V^o-til-I^o flytning angår selvom både Rohrbacher (1994:163) og Roberts (1993:266) siger at nordligt yngre middelengelsk havde V^o-til-I^o flytning. Den alternative analyse som jeg foreslog i afsnit 3.4, (18), giver ikke denne problematiske forudsigelse. Både præsens og imperfektum har personfleksion, og derfor forudsiger analysen at V^o-til-I^o flytning finder sted (hvilket også ser ud til at være tilfældet).

4.3 Udviklingen i dansk

I dansk forsvandt V^o-til-I^o flytning mellem 1300 og 1700 selvom en mere præcis datering endnu ikke har fundet sted. En overfladisk gennemgang af tekster fra den sidste halvdel af 1400-tallet giver adskillige eksempler med V^o-til-I^o flytning. På grund af interferensen fra OV-rækkefølge og fra „stylistic fronting“ (i sætninger „hvor der ikke var noget grundled, [...] sattes sædvanlig [...] et fremhævet sætningsled foran omsagnet“, Mikkelsen 1911:597, se også Maling 1980:177) finder man kun meget få eksempler hvor det er klart at V^o-til-I^o flytning ikke har fundet sted. (36a) i appendiks I nedenfor er et islandsk eksempel på „stylistic fronting“. Se bl. a. Platzack (1988:225–27) og Falk (1993:178–88) hvad svensk angår, og Mikkelsen (1911:597) og Vikner (1995a:161–62) hvad dansk angår.²⁰

²⁰ Rohrbacher (1994:173) citerer et eksempel fra sidste halvdel af 1400-tallet, taget fra Vikner (1991:156), som et af „de første klare eksempler på at V^o-til-I^o flytning ikke finder sted“ selvom Vikner (1991:156) påpeger at dette eksempel også kan opstå i en grammatik med V^o-til-I^o flytning, på grund af „stylistic fronting“ (en mulighed Rohrbacher 1994:171 tager med i betragtning i sin analyse af svensk).

Det ser således ud til at Haugens (1976:311) datering af tabet af V^o-til-I^o flytning til mellem 1350 og 1550 er lidt for tidlig hvilket kan skyldes at eksempler med „stylistic fronting“ ikke er blevet sorteret fra.²¹ Følgende to eksempler (fra en og samme hovedsætning!) er typiske for situationen før og efter tabet af V^o-til-I^o flytning:

- Neg V^o**
- (23) Da. Om eders sogne­degn iche lærer eders børn som hannem bør, ...
 hvis jeres degn ikke underviser jeres børn som han bør, ...
 (1543, Peder Palladius: *En Visitatz Bog*, fra Jacobsen 1925:79, l. 8–9)

- I^o Neg**
- (24) Da. ..., om hand tager iche vare paa sit embede, ...
 ..., hvis han tager ikke vare på sit embede, ...
 (1543, Peder Palladius: *En Visitatz Bog*, fra Jacobsen 1925:79, l. 9–10)

De to omtalte analysers forudsigelser er identiske og begge tilsyneladende problematiske. For begge analyser mister kongruensfleksionsystemet den nødvendige „styrke“ allerede omkring 1350: I middeldansk havde præsens kun numerusdistinktioner, og imperfektum havde hverken numerus- eller persondistinktioner. Bøjningsparadigmet i middeldansk bliver her sammenholdt med bøjningsparadigmet fra det foregående stadium, olddansk (baseret på Bertelsen 1905:43, 95–97, 171–72; Skautrup 1944:273–74; Karker 1974:25; Haugen 1976:209):

²¹ Ifølge Gregersen & Pedersen (1997:83–86) forekommer V^o-til-I^o flytning op til og med ca. 1700, med en stærk aftagende tendens fra ca. 1500 og fremefter. Gregersen & Pedersen (1997:63) er opmærksomme på forskellen mellem *at*-sætninger indlejret under verber som *sige* eller *tro* („bridge verbs“, se afsnit 1) der også tillader indlejret V2 (indlejrede hovedsætninger) i moderne dansk og *at*-sætninger under verber som *beklage* („non-bridge verbs“) der ikke tillader indlejret V2. I deres diakrone undersøgelse skelner de dog ikke mellem de to typer *at*-sætninger, dvs. for hvert tilfælde af rækkefølgen verbum-adverbial er det ikke klart om det er et resultat af V2 (som under bridge verbs) eller et resultat af V^o-til-I^o flytning (som i andre kontekster). Da *at*-sætninger samtidig er den eneste sætningstype der er blevet excerperet i alle de undersøgte tekster (Gregersen & Pedersen 1997:83, note 12) kan deres resultater desværre ikke uden videre anvendes i forbindelse med diskussionen her.

(25) *dømme*, infinitiv, imperativ, participier og præsens og imperfektum indikativ:

	Olddansk (ca. 1050)			Middeldansk (ca. 1350)		
Infinitiv	døma			dømæ		
Imperativ ental	døm			døm		
Imperativ flertal	dømið			dømær		
Participium præsens	dømandi			dømændæ		
Participium perfektum	dømðr			dømdær		
Finit	Præsens		Imperf.	Præsens		Imperf.
1. ental	jak dømi		dømða	iak dømær		dømdæ
2. ental	þu dømir		dømðir	þu dømær		dømdæ
3. ental	hann dømir		dømði	han dømær		dømdæ
1. ental	vit	dømum	dømðum	wi	dømæ	dømdæ
2. ental	it	dømið	dømðuð	i	dømæ	dømdæ
3. ental	þer	døma	dømðu	þe	dømæ	dømdæ
Forskellige finite former	5		6	2		1

Hvad Rohrbachers analyse i (17) angår, er der ikke nogen numerus i nogen tempus i middeldansk hvor 1. og 2. person begge er distinktivt markeret. Hvad min analyse i (18) angår, har middeldansk ikke alene én men hele to tempora uden personfleksion i nogen af de seks former.

Begge analyser forudsiger således at middeldansk burde have mistet V^o-til-I^o flytning. Dansk hjælper os derfor ikke til at vælge mellem de to analyser, begge analyser forudsiger at V^o-til-I^o flytning forsvinder allerede omkring 1350 hvilket ser ud til at være mindst 100 eller 200 år for tidligt.

4.4 Udviklingen i svensk

Tabet af V^o-til-I^o flytning i svensk er blevet meget mere udførligt studeret end tilfældet er for dansk, og dette tab er blevet dateret til 1500-tal-

let (Platzack 1988:232; Falk 1993:176–177).²² Følgende to eksempler er typiske for situationen før og efter tabet af V°-til-I° flytning:

I° Neg

(26) Sw. ... æn min guþ brytar eigh niþar þin guþ
... hvis min gud bryder ikke ned din gud

(= '... hvis min gud ikke besejrer din gud.')

(1350, fra *Ett fornsvenskt legendarium*, citeret efter Falk 1993:169, (17a))

Neg V°

(27) Sw. ... om thenne her ærende ekki faa en snar ænda
... om disse her ærinder ikke får en snarlig ende

(1471, fra *Bidrag till Skandinaviens Historia ur Utländska Arkiver*, citeret efter Falk 1993:172, (27a))

²² I sin undersøgelse af historisk svensk syntaks foreslår Falk (1993:196–99) en analyse af hvornår V°-til-I° flytning kan og/eller skal forsvinde. Hvis det finitte verbum har person- og numerusdistinktioner, så er I° et styrende element (hvilket tillader V°-til-I° flytning), og så kan indholdet af I° ikke genvindes („not recoverable“ hvilket gør det umuligt for verbet at blive i V°). Hvis der kun findes numerusdistinktioner, så er I° stadig et styrende element (V°-til-I° flytning er tilladt), men indholdet af I° kan genvindes (verbet kan blive i V°). Endelig, hvis det finitte verbum hverken har person- eller numerusdistinktioner, så er I° ikke et styrende element (V°-til-I° flytning er ikke tilladt), og så kan indholdet af I° genvindes (verbet kan blive i V°). Med andre ord, Falks analyse tillader et stadium hvor V°-til-I° flytning er fakultativ, nemlig på det tidspunkt hvor der findes numerus- men ikke persondistinktioner for at kunne forklare at V°-til-I° flytning finder sted i svensk så sent som i 1600-tallet (Falk 1993:177).

Selv hvis man går med til at f.eks. ældre nysvensk, færøsk og ældre nyengelsk har optionel V°-til-I° flytning, er Falks analyses forudsigelser ikke uproblematisk. Ikke alene ville man forvente at fransk, jiddisch, islandsk, älvdalsmålet, oldsvensk, olddansk og middelenkelsk har obligatorisk V°-til-I° flytning, men også færøsk (som Falk selv bemærker, 1993:198, note 25) og ældre nyengelsk (disse to har enten slet ingen V°-to-I° flytning eller allerhøjest fakultativ V°-to-I°) og også moderne engelsk (som helt sikkert ikke har V°-to-I°). Desuden ville man ikke alene forvente at ældre nysvensk og middeldansk havde optionel V°-til-I° flytning (hvilket muligvis passer), men også hallingmålet (som ser ud til slet ikke at have V°-to-I° flytning). De eneste sprog der ikke burde have nogen V°-til-I° flytning i følge Falks analyse, er moderne dansk, norsk og svensk.

Hvad udviklingen i svensk angår er de to analysers forudsigelser identiske. I ældre nysvensk (der begynder i 1526 med den første udgave af det Ny Testamente på svensk) var situationen præcis den samme som i middeldansk i 1350 som blev diskuteret i det foregående afsnit og konklusionen er derfor også den samme. Præsens havde kun numerusdistinktioner, og imperfektum havde hverken numerus- eller persondistinktioner. Bøjningsparadigmet i ældre nysvensk bliver her sammenholdt med bøjningsparadigmet fra det foregående stadium, middelsvensk (baseret på Bergman 1968:51, 55–56; Falk 1993:155; Wessén 1970:272, 282, 293):

(28) *kræve*, infinitiv, imperativ, participier og præsens og imperfektum indikativ:

	Middelsvensk (1300-tallet)			Ældre nysvensk (1500-tallet)		
Infinitiv	kræfia			kräva		
Imperativ ental	kræf			kräv		
Imperativ flertal	krævin			kräver		
Participium præsens	kræfiandi			krävande		
Participium perfektum	krafþer			krävt		
Finit	Præsens	Imperf.		Præsens	Imperf.	
1. ental	iak	kræfer	krafþi	iag	kräver	krävde
2. ental	þu	kræfer	krafþi	tu	kräver	krävde
3. ental	han	kræfer	krafþi	han	kräver	krävde
1. ental	vi	kræfum	krafþum	vi	kräva	krävde
2. ental	i	kræfin	krafþin	i	kräva	krävde
3. ental	þer	kræfia	krafþu	de	kräva	krävde
Forskellige finitte former	4	4		2	1	

For Rohrbachers analyse i (17) er det afgørende at ingen tempus har en numerus hvor 1. og 2. person begge er distinktivt markeret. For min analyse, (18), har ældre nysvensk ikke alene én men hele to tempora uden personfleksion i nogen af de seks former.

Begge analyser ville således forudsige at V°-til-I° flytning forsvinder i ældre nysvensk. Svensk hjælper os dermed ikke til at vælge mellem de to analyser idet begge analyser forudsiger at V°-til-I° flytning forsvinder i første halvdel af 1500-tallet hvilket passer fint sammen med de syntaktiske data.

4.5 Resumé af den sproghistoriske udvikling

Afsnittene 4.2–4.4 om den sproghistoriske udvikling kan sammenfattes således: De to analyser har præcis de samme forudsigelser hvad dansk og svensk angår. Alt afhængigt af en nærmere undersøgelse af dansk er forudsigelserne for dansk (V°-til-I° flytning fra omkring 1350) ikke særlig gode hvorimod forudsigelserne for svensk ser ud til at være stort set korrekte.

Hvad engelsk angår, er forudsigelserne forskellige. Med hensyn til sydengelsk kan man ikke sige at nogen af analyserne forudsiger noget forkert (selvom Rohrbachers analyse formentlig har visse problemer i forbindelse med infinitivformen, som nævnt i fodnote 19). Med hensyn til nordengelsk er det ret klart at data er problematiske for Rohrbacher (1994:162–64) men ikke for den alternative analyse som jeg foreslog i afsnit 3.4.

5. Konklusion

Efter at have undersøgt en række forskellige måder at formulere forbindelsen mellem det finitte verbs fleksionsegenskaber og den obligatoriske flytning af det finitte verbum (til en position til venstre for et sætningsadverbial eller en negation) er vi nået frem til to alternativer:

- (29) Et sprog har V°-til-I° flytning hvis og kun hvis 1. og 2. person begge er distinktivt markerede i mindst én numerus i mindst én tempus af de regelmæssige verber (Rohrbacher 1994:108).

- (30) Et SVO-sprog har V°-til-I° flytning hvis og kun hvis personfleksion findes i alle tempora (Afsnit 3.4 ovenfor).

Hvor Rohrbachers analyse altså stiller spørgsmålet „Er der en tempus hvor 1. og 2. person er distinktivt markeret i ental og/eller i flertal?“, stiller den analyse som jeg foreslår her, spørgsmålet „Er der personfleksion i alle tempora?“ I begge tilfælde betyder et positivt svar at det pågældende sprog også har V°-til-I° flytning.

Hvad de empiriske konsekvenser for de moderne sprog angår, ser de to analyser ud til at give de samme forudsigelser. Det er først når den sproghistoriske udvikling bliver taget i betragtning at der opstår empiriske forskelle: Min analyse, udviklet i afsnit 3.4, ser ud til at klare sig bedre end Rohrbachers (1994:108) analyse med hensyn til det yngre middelengelsk som blev talt i den nordlige del af Storbritannien.

Med hensyn til den ene eller den anden analyses teoretiske fordele blev det påstået i afsnit 2.5 at Rohrbachers analyse ikke var teoretisk begrundet når den kræver at de „distinktive“ former (1. og 2. person) er forskellige fra hinanden, fra formen i 3. person og fra infinitiv, men ikke fra nogen af de andre former i bøjningsparadigmet, f.eks. imperativ. Det blev også konstateret at inddragelsen af imperativ ville have negative empiriske konsekvenser for f.eks. jiddisch. I min analyse bliver en anden restriktion indført, en begrænsning af hvilke tempora der er relevante for (30), nemlig kun præsens, imperfektum og futurum (idet disse tempora også skal dannes syntetisk, er imperfektum irrelevant i jiddisch, og futurum er kun relevant i fransk). Jeg vil imidlertid vove at påstå at den sidstnævnte restriktion ikke er konceptuelt umotiveret idet den skal udelukke de tempora som barnet lærer og ikke tilegner sig automatisk (konjunktiv, fransk „passé simple“, osv.) og som derfor formentlig ikke er tilgængelige for barnet under sprogtilegnelsen. Der er ingen tilsvarende grund til at antage at f.eks. imperativ ental ikke er tilgængelig for barnet under sprogtilegnelsen (snarere tværtimod).

Et muligt problem for begge analyser hænger sammen med den umarkerede situation, dvs. med hvad der sker når barnet ikke konfronteres med relevante data. I Rohrbachers analyse er det nødvendigt

²³ Selvom Sigurðsson (1989:44) nævner nogle islandske tilfælde hvor det finitte verbum står til højre for et sætningsadverbial eller en negation.

grund af deres svage eller manglende kongruensfleksion), og derfor må de være blevet basisgenereret i I°. Dette vil så igen forårsage at de mister deres infinitte former da kun finitte former kan forekomme i I°.

I de tilsvarende stadier af de andre sprog som ikke har V°-til-I° flytning, f.eks. de skandinaviske sprog, opstår der ikke nogen situation med modstridende data fordi barnet ikke kan stole på ordstillingen. De fleste sætninger fra de relevante stadier af de skandinaviske sprog (dvs. før tabet af V°-til-I° flytning) viser nemlig ikke om V°-til-I° flytning har fundet sted, af tre grunde som her illustreres fra islandsk (som har V°-til-I° flytning, jf. afsnit 1) og dansk (som ikke har V°-til-I° flytning, jf. afsnit 1):

- (33)a. Alle V2-sætninger (inklusive alle hovedsætninger) ser ens ud i sprog med og uden V°-til-I° flytning fordi verbet i begge tilfælde er flyttet videre til C, jf. (34).
 b. Der er således kun non-V2-sætninger tilbage, men de ser også ens ud hvis de ikke indeholder mediale adverbialer eller negationer, jf. (35).
 c. Endelig er der kun de non-V2-sætninger tilbage som indeholder mediale adverbialer eller negationer, men de kan også se ens ud i de to typer sprog hvis adverbialet/negationen deltager i den såkaldte „stylistic fronting“ i V°-til-I° sproget, hvilket kan give rækkefølgen adverbial — verb, ligesom i et ikke-V°-til-I° sprog, jf. (36a) og (36b).

(34) V2-sætninger:

- a. Is. Þessa bók hefur Helgi oft lesið.
 b. Da. Denne bog har Helge ofte læst.

(35) Non-V2-sætninger uden mediale adverbialer eller negative elementer:

- a. Is. Ég spurði af hverju Helgi hefði lesið þessa bók.
 b. Da. Jeg spurgte hvorfor Helge havde læst denne bog.

(36) „Stylistic fronting“ af mediale adverbialer eller negative elementer:

- a. Is. Þetta er maður sem ekki hefur spilað fótbolta í mörg ár.
 b. Da. Dette er en mand som ikke har spillet fodbold i mange år.
 (a) fra Jónsson (1991:35, (ii))

Børn der tilegner sig et skandinavisk sprog (eller et andet SVO-sprog med V2), vil derfor være nødt til udelukkende at rette sig efter kongruensfleksionssystemet, og dermed opstår der ingen modsigelser.

Spørgsmålet er så hvorfor engelske hovedverber ikke bliver reanalyseret på samme måde som engelske hjælpeverber (dvs. som basisgenererede i I°) når de mister deres kongruensfleksion. En mulighed er at kæde det sammen med at omskrivning med *do* står til rådighed på dette tidspunkt (som ikke længere er middelenjelsk men ældre nyengelsk), således at ordstillingen ikke længere er til nogen hjælp, og ligesom i f.eks. middeldansk og moderne færøsk er barnet nu nødt til udelukkende at rette sig efter kongruensfleksionssystemet.

Disse overvejelser forudsætter således at svækkelsen i kongruensfleksionssystemet forekommer på forskellige tidspunkter og under forskellige betingelser i modal- og hjælpeverberne i engelsk, men at der ikke er nogen sådan forskel mellem de to slags verber i udviklingen i de andre sprog der har mistet V°-til-I° flytning. Desuden er det stadig ikke klart hvordan brugen af *be*, *have* og *do* som hovedverber passer ind i systemet, jf. de variationer der er illustreret i (31) ovenfor.

Appendiks II. Dialekter med V°-til-I° flytning men med svag kongruensfleksion

Platzack & Holmberg (1989:73–74) og Roberts (1993:268) antager at relationen mellem et stærkt kongruensfleksionssystem og V°-til-I° flytning er en implikation („hvis“) snarere end en biimplikation („hvis og kun hvis“). Hvis man formulerer det i overensstemmelse med min analyse som udviklet i afsnit 3, så er deres udgangspunkt at selvom et SVO-sprog har V°-til-I° flytning hvis alle centrale tempora

i sproget har personfleksion, så er det ikke nødvendigvis tilfældet at alle centrale tempora har personfleksion hvis et sprog har V°-til-I° flytning.

De data som Platzack & Holmberg (1989:73–74) og Roberts (1993:268) citerer kommer fra en dialekt af svensk som tales i Kronoby i det vestlige Finland. Denne dialekt har ingen person- eller numerusdistinktioner (ligesom dansk og standardsvensk), men ikke desto mindre ser den ud til at have V°-til-I° flytning idet verbet står til venstre for adverbialet i en indlejret sætning af en type som ikke kan være V2 i dansk (eller i standardsvensk):

						I°	Neg	V°	
(37)a.	Kb.	He	va	bra	et	an	tsöfft	int	bootsen.
	b.	Da.	*Det	var	godt	at	han	købte	ikke bogen.
	c.	Da.	Det	var	godt	at	han	ikke købte	bogen.
- (a) fra Platzack & Holmberg (1989:74, (43))

Et lignende tilfælde som Christer Platzack har gjort mig opmærksom på, er den dialekt af norsk som tales i Tromsø i det nordlige Norge. Denne dialekt har heller ingen person- eller numerusdistinktioner (ligesom dansk og standardnorsk), men ikke desto mindre giver Iversen (1918:83, 84) eksempler med V°-til-I° flytning i en sammenhæng hvor indlejret V2 ikke er mulig:

							I°	Neg	V°
(38)a.	Tr.	Vi	va'	bare	tre	støkka,	før	det	at han Nilsen kom ikkje.
	b.	Da.	*Vi	var	kun	tre stykker	fordi	(at) ham Nielsen kom	ikke.
	c.	Da.	Vi	var	kun	tre stykker	fordi	(at) ham Nielsen	ikke kom.
-
							I°	Neg	V°
(39)a.	Tr.	Han	kom	så	seint	at dørvakta	vilde	ikkje	slippe han inn.
	b.	Da.	*Han	kom	så	sent	at dørvagten	ville	ikke slippe ham ind.
	c.	Da.	Han	kom	så	sent	at dørvagten	ikke ville	slippe ham ind.

Jeg er imidlertid slet ikke overbevist om at eksemplerne fra Kronoby og Tromsø tvinger os til at ændre ordlyden fra „hvis og kun hvis“ i (30) til „hvis“ hvilket ville resultere i den svagere formulering „Et SVO-sprog har V°-til-I° flytning hvis personfleksion findes i alle

tempora“. Grunden hertil er at i hvert fald situationen i norsk fra Tromsø er anderledes end i de andre sprog med V°-til-I° flytning: Hvor finitte verber altid forekommer til venstre for sætningsadverbialet eller negationen i islandsk²⁴, jiddisch og fransk, er denne rækkefølge kun én af mulighederne i Tromsø og ikke obligatorisk, faktisk er det ikke engang den mest almindelige rækkefølge. Dette bliver sagt helt eksplicit i Iversen (1918:83, 84) som også anfører mange eksempler på den anden rækkefølge, dvs. hvor det finitte verbum står til højre for sætningsadverbialet eller negationen:

							Adv	V°
(40)	Tr.	Når	at	kjøttet	før	kosta	fæmten øre	marka, ...
		når		kødet	før	kostede	femten øre	for et kvart kilo, ...
- (fra Iversen 1918:79)

Desværre ved man ikke nok om situationen i Kronoby til at sige om den er ligesom situationen i Tromsø eller ligesom situationen²⁵ i fransk, jiddisch og islandsk.

BIBLIOGRAFI

- Barber, Charles. 1976. *Early Modern English*. Andre Deutsch, London.
- Barnes, Michael P., & Eivind Weyhe. 1994. Faroese. Ekkehard König & Johan van der Auwera (red.): *The Germanic Languages*, s. 190–218. Routledge, London.
- Belletti, Adriana. 1990. *Generalized Verb Movement*. Aspects of Verb Syntax. Rosenberg & Sellier, Turin.
- Benveniste, Emile. 1966. *Problèmes de linguistique générale*. Gallimard, Paris.
- Bergman, Gösta. 1968. *Kortfattad svensk språkhistoria*. Prisma, Stockholm.
- Bertelsen, Henrik. 1905. *Dansk Sproghistorisk Læsebog*, Første del: Oldtid og Middelalder (400–1500), I. Tekster og Sproghistoriske Oversigter. Gyldendalske Boghandel/Nordisk Forlag, København.

²⁴ Se fodnote 23.

²⁵ Rottet (1992:277–280) beskriver en situation fra mesolektalt Louisiana Creole som er uventet for den analyse jeg foreslår i afsnit 3.4: Dette sprog er ligesom fransk, jiddisch og islandsk for så vidt som den form som kaldes den „lange stamme“, altid ser ud til at deltage i V°-til-I° flytning, selvom denne form (ligesom alle andre verbalformer i dette sprog) ikke indeholder nogen numerus- eller personfleksion.

- Brandi, Luciana, & Patrizia Cordin. 1989. Two Italian dialects and the null subject parameter. Osvaldo Jaeggli & Kenneth Safir (red.): *The Null Subject Parameter*, s. 111–142. Kluwer, Dordrecht.
- Chomsky, Noam. 1957. *Syntactic Structures*. Mouton, Den Haag.
- Chomsky, Noam. 1991. Some Notes on Economy of Derivation and Representation. Robert Freidin (red.): *Principles and Parameters in Comparative Grammar*, s. 417–454. MIT Press, Cambridge MA.
- Chomsky, Noam. 1993. A Minimalist Program for Linguistic Theory. Kenneth Hale & Samuel Jay Keyser (red.): *The View from Building 20*, s. 1–52. MIT Press, Cambridge MA.
- Cinque, Guglielmo. 1997. *Adverbs and Functional Heads*. A Cross-Linguistic perspective. University of Venice Working Papers in Linguistics, Special Issue (vol. 7.1–2). [Udkommer i serien Oxford Studies in Comparative Syntax, Oxford University Press, Oxford.]
- Confais, Jean-Paul. 1978. *Grammaire Explicative*. Schwerpunkte der französischen Grammatik. Max Hueber, München.
- Davis, Norman. 1985. Notes on grammar and spelling in the fifteenth century. Douglas Gray (red.): *The Oxford Book of Late Medieval Verse and Prose*, s. 493–508. Oxford University Press, Oxford.
- Diesing, Molly. 1997. Yiddish VP Order and the Typology of Object Movement in Germanic. *Natural Language & Linguistic Theory* 15:369–427.
- Donaldson, Bruce. 1993. *A Grammar of Afrikaans*. Mouton de Gruyter, Berlin.
- Ellegård, Alvar. 1953. *The Auxiliary Do: The Establishment and Regulation of its Use in English*. Almqvist & Wiksell, Stockholm.
- Emonds, Joseph. 1976. *A Transformational Approach to English Syntax*. Academic Press, New York.
- Emonds, Joseph. 1978. The Verbal Complex of V–V° in French. *Linguistic Inquiry* 9:151–175.
- Falk, Cecilia. 1993. *Non-Referential Subjects in the History of Swedish*. Doktorafhandling, Lunds universitet.
- Fox, Anthony. 1990. *The Structure of German*. Oxford University Press, Oxford.
- Görlach, Manfred. 1991. *Introduction to Early Modern English*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Gray, Douglas (red.). 1985. *The Oxford Book of Late Medieval Verse and Prose*. Oxford University Press, Oxford.
- Gregersen, Frans, & Inge Lise Pedersen. 1997. Hovedsætningsordstilling i underordnede sætninger. *Danske folkemål* 39:55–112.
- Haider, Hubert. 1993. *Deutsche Syntax Generativ*. Gunter Narr Verlag, Tübingen.
- Haugen, Einar. 1976. *The Scandinavian Languages*. Faber & Faber, London.
- Haugen, Einar. 1982. *Scandinavian Language Structures*. A Comparative Historical Survey. Max Niemeyer, Tübingen.
- Holmberg, Anders, & Christer Platzack. 1988. On the Role of Inflection in Scandinavian Syntax. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 42:25–42.

- Holmberg, Anders, & Christer Platzack. 1990. On the Role of Inflection in Scandinavian Syntax. Werner Abraham, Wim Kosmeijer & Eric Reuland (red.): *Issues in Germanic Syntax*, s. 93–118. Mouton de Gruyter, Berlin.
- Hornstein, Norbert, & David Lightfoot (red.). 1994. *Verb Movement*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Iversen, Ragnvald. 1918. *Syntaksen i Tromsø Bymaal*. Bymaals-Lagets Forlag, Kristiania.
- Jacobsen, Lis (red.). 1925. *Peder Palladius' Visitatsbog*. Gyldendal, København.
- Johnson, Kyle. 1990. On the Syntax of Inflectional Paradigms. Ms, University of Wisconsin, Madison.
- Johnson, Kyle, & Sten Vikner. 1994. The Position of the Verb in Scandinavian Infinitives. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 53:61–84.
- Jonas, Dianne. 1995. On the Acquisition of Verb Syntax in Child Faroese. *MIT Working Papers in Linguistics* 26:265–280.
- Jónsson, Jóhannes Gísli. 1991. Stylistic Fronting in Icelandic. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 48:1–43.
- Karker, Allan. 1974. Sproghistorisk oversigt. Erik Oxenvad (red.): *Nudansk ordbog*. Politikens Forlag, København.
- Kayne, Richard. 1994. *The Antisymmetry of Syntax*. MIT Press, Cambridge MA.
- König, Werner. 1985. *dtv-Atlas zur deutschen Sprache*. Deutscher Taschenbuch Verlag, München.
- Koopman, Hilda. 1995. On Verbs that Fail to Undergo V-Second. *Linguistic Inquiry* 26:137–163.
- Kosmeijer, Wim. 1986. The Status of the Finite Inflection in Icelandic and Swedish. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 26.
- Kroch, Anthony. 1989. Reflexes of Grammar in Patterns of Language Change. *Language Variation and Change* 1:199–244.
- Levander, Lars. 1909. *Älvdalsmålet i Dalarna*. P. A. Norstedt, Stockholm.
- Lightfoot, David. 1989. The Child's Trigger Experience: Degree-0 Learnability. *Behavioral and Brain Sciences* 12:321–334.
- Lightfoot, David. 1991. *How to Set Parameters: Arguments from Language Change*. MIT Press, Cambridge MA.
- Lockwood, W.B. 1955. *An Introduction to Modern Faroese*. Munksgaard, København. [Genudgivet 1977 af Føroya Skúlabókagrunnur, Torshavn.]
- Maling, Joan. 1980. Inversion in Embedded Clauses in Modern Icelandic. *Íslenskt mál og almenn málfræði* 2:175–193. [Reprinted in Joan Maling & Annie Zaenen (red.): *Modern Icelandic Syntax*, s. 71–91. Syntax & Semantics 24. Academic Press, San Diego.]
- Mikkelsen, Kristian. 1911. *Dansk Ordføjningslære*. Lehmann & Stage, København. [Genudgivet 1975 af Hans Reitzel, København.]
- Mitchell, Bruce, & Fred C. Robinson. 1986. *A Guide to Old English*. Blackwell, Oxford.
- OED = J. A. Simpson & E.S.C. Weiner (red.). 1989. *The Oxford English Dictionary*. 2. udgave, bind 7. Oxford University Press, Oxford.

- O'Neil, Wayne. 1978. The Evolution of the Germanic Inflectional Systems: A Study in the Causes of Language Change. *Orbis* 27:248–286.
- Pedersen, John, Ebbe Spang-Hanssen & Carl Vikner. 1980. *Fransk grammatik*. Akademisk Forlag, København.
- Petersen, Hjalmar P., Jógvan í Lon Jacobsen, Zakaris S. Hansen & Höskuldur Thráinsson. 1998. Faroese. An Overview for Students and Researchers. Ms., Den færøiske akademi, Torshavn, og Islands universitet, Reykjavik.
- Pinsker, Hans Ernst. 1959. *Historische Englische Grammatik*. Max Hueber, Munich.
- Platzack, Christer. 1988. The Emergence of a Word Order Difference in Scandinavian Subordinate Clauses. Denise Fekete & Zofia Laubitz (red.): *McGill Working Papers in Linguistics*, Special Issue on Comparative Germanic Syntax, s. 215–238. McGill University, Montréal.
- Platzack, Christer, & Anders Holmberg. 1989. The Role of AGR and Finiteness. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 43:51–76.
- Pollock, Jean-Yves. 1989. Verb Movement, Universal Grammar, and the Structure of IP. *Linguistic Inquiry* 20:365–424.
- Pyles, Thomas. 1964. *The Origins and Development of the English Language*. Harcourt, Brace & World, New York.
- Rizzi, Luigi. 1990. *Relativized Minimality*. MIT Press, Cambridge MA.
- Rizzi, Luigi. 1993. The Case of Root Infinitives. *Geneva Generative Papers* 1:16–25.
- Roberts, Ian. 1985. Agreement Parameters and the Development of English Modal Auxiliaries. *Natural Language & Linguistic Theory* 3:21–58.
- Roberts, Ian. 1993. *Verbs and Diachronic Syntax*. Kluwer, Dordrecht.
- Rohrbacher, Bernhard. 1994. *The Germanic Languages and the Full Paradigm: a Theory of V* to I° Raising*. Doktorafhandling, University of Massachusetts, Amherst.
- Rosenkvist, Henrik. 1994. Tecken på syntaktisk utveckling i äldvalsmålet under senare tid. Ms, Lunds universitet.
- Rottet, Kevin. 1992. Functional Categories and Verb Movement in Louisiana Creole. *Probus* 4: 261–289.
- Rougerie, A. 1966. *L'étude pratique de la langue française*. Dunod, Paris.
- Schane, Sanford. 1968. *French Phonology and Morphology*. MIT Press, Cambridge MA.
- Schäufele, Steven. 1994. Do as I Do, Not as I Say: a Study of the History of V-Agr Merger, VP-Negation, and Do-Support in English, 1350–1750. Ms, Hungarian Academy of Sciences.
- Schäufele, Steven. 1995. O When are you Rising? How strong is your AGR? The Issue of Subject-Agreement and V-AGR Merger. Ms, Urbana IL.
- Schwartz, Bonnie D., & Sten Vikner. 1996. The Verb Always Leaves IP in V2 Clauses. Adriana Belletti & Luigi Rizzi (red.): *Parameters and Functional Heads*, s. 11–62. Oxford University Press, Oxford.
- Sigurðsson, Halldór Ármann. 1989. *Verbal Syntax and Case in Icelandic*. Doktorafhandling, Lunds universitet.

- Skastrup, Peter. 1944. *Det Danske Sprogs Historie I* (200–1350). Gyldendal, København.
- Skastrup, Peter. 1947. *Det Danske Sprogs Historie II* (1350–1700). Gyldendal, København.
- Strang, Barbara. 1970. *A History of English*. Methuen, London.
- Thráinsson, Höskuldur. 1991. Icelandic. Ms, Harvard University. [Udgivet i Ekkehard König & Johan van der Auwera (red.): *The Germanic Languages*, s. 142–189. Routledge, London, 1994.]
- Trosterud, Trond. 1989. The Null Subject Parameter and the New Mainland Scandinavian Word Order: A Possible Counter Example from a Norwegian Dialect. Jussi Niemi (red.): *Papers from the 11th Scandinavian Conference of Linguistics* 1, s. 87–100.
- Venås, Kjell. 1977. *Hallingmålet*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Vikner, Sten. 1991. Verb Movement and the Licensing of NP-positions in the Germanic Languages. Doktorafhandling, Université de Genève. Revideret version, ms, Universität Stuttgart.
- Vikner, Sten. 1994. Finite Verb Movement in Scandinavian Embedded Clauses. Norbert Hornstein & David Lightfoot (red.): *Verb Movement*, s. 117–147. Cambridge University Press, Cambridge.
- Vikner, Sten. 1995a. *Verb Movement and Expletive Subjects in the Germanic Languages*. Oxford University Press, New York.
- Vikner, Sten. 1995b. V°-to-I° Movement and Inflection for Person in All Tenses. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 55:1–27.
- Vikner, Sten. 1997. V°-to-I° Movement and Inflection for Person in All Tenses. Liliane Haegeman (red.): *The New Comparative Syntax*, s. 189–213. Longman, London.
- Watanabe, Akira. 1994. The Role of Triggers in the Extended Split Infl Hypothesis: Unlearnable Parameter Settings. *Studia Linguistica* 48:156–178.
- Weissberg, Josef. 1988. *Jiddisch, eine Einführung*. Peter Lang, Bern.
- Wessén, Elias. 1970. *Schwedische Sprachgeschichte I*. Laut und Flexionslehre. De Gruyter, Berlin.
- Wexler, Kenneth. 1994. Optional Infinitives, Head Movement and the Economy of Derivations. Norbert Hornstein & David Lightfoot (red.): *Verb Movement*, s. 305–350. Cambridge University Press, Cambridge.
- Wyld, Henry C. 1927. *A Short History of English*. John Murray, London.
- Zanuttini, Raffaella. 1994. Speculations on Negative Imperatives. *Rivista di Linguistica* 6:119–141.
- Zwart, Jan-Wouter. 1993. *Dutch Syntax*. A Minimalist Approach. Doktorafhandling, Rijksuniversiteit Groningen.

ÚTDRÁTTUR

Í þessari grein er gefið yfirlit yfir nokkrar leiðir til þess að tengja ríkulega sagnbeygingu og skyldubundna færslu persónubeygðrar sagnar í beygingarlið (B^0 , sem líka hefur verið nefndur hjálparbás á íslensku), en það pláss er til vinstri við miðlæg atviksorð og neitun. Tvær meginleiðir virðast helst koma til greina. Önnur er ættuð frá Rohrbacher (1994:108), en samkvæmt henni er sagnarfærsla af þessu tagi skyldubundin ef fyrsta og önnur persóna eru aðgreindar. Hin er skýrð í 3. kafla greinarinnar, en samkvæmt henni er sagnarfærslan skyldubundin ef unnt er að finna persónubeygingu í öllum tíðum (eða aðaltíðum) sagnarinnar (en þá kemur aðeins raunveruleg tíðbeyging til greina en ekki tjáning tíðar með hjálparsögnum). Höfundur færir rök að því að síðarnefnda leiðin sé bæði fræðilega álitlegri og reynist líka betur til þess að gera grein fyrir því á hvern hátt enska glataði sagnarfærslu af þeirri gerð sem hér er til umræðu.

SUMMARY

Different ways are considered of formulating a connection between the strength of verbal inflectional morphology and the obligatory movement of the finite verb to I^0 (i.e. to the left of a medial adverbial or of negation) and two main alternatives are arrived at. One is from Rohrbacher (1994:108): V^0 -to- I^0 movement iff first and second person are distinctively marked at least once. The other is suggested in section 3: V^0 -to- I^0 movement iff all („core”) tenses are inflected for person. It is argued that the latter approach has both conceptual and empirical advantages, e.g. when considering the loss of V^0 -to- I^0 movement in English.

Sten Vikner

Institut für Linguistik/Germanistik

Universität Stuttgart

Postfach 10 60 37

D-70049 Stuttgart

Tyskland (Germany)

E-mail: vikner@rus.uni-stuttgart.de